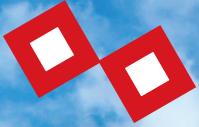

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE 103

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

9

RUJAN
2011

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izšao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Preplata i informacije

Ured Hrvatskoga planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@plsavez.hr
<http://www.plsavez.hr>

Uredništvo

E-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@plsavez.hr

Grafička priprema

Urednik d.o.o., Zagreb

Tisk

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te tražilica s bibliografijom časopisa dostupni su na internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

<http://h.p.p.l.s.a.v.e.z.h.r>

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
Palmotićeva 27
10000 Zagreb
e-mail: caplar@plsavez.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Damir Bajs
Darko Berljak
Vlado Božić
Faruk Islamović
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Branko Meštrić
Krunoslav Milas
prof. dr. Željko Poljak
Vanja Radovanović
Robert Smolec

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskog planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

Preplata

Godišnja preplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Preplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza broj 2360000-1101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan Vaš preplatnički broj.

Godišnja preplata za inozemstvo iznosi **35 eura**, a uplaćuje se na račun SWIFT: ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na preplatnički broj. IBAN za uplate iz inozemstva jest HR4123600001101495742.

Cijena pojedinačnog primjerka je 15 kuna (+ poština).

Vaš preplatnički broj otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnicu za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se preplatiti

Zainteresirani za preplatu na časopis trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@plsavez.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Preplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi preplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Preplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini svim preplatnicima šalje uplatnica za preplatu.

320 Dolomiti**331** Dežurstvo u Kuginoj kući**334** Novi iskoraci HGSS-a**337** Tri planinarska prijatelja

Sadržaj

Članci

- 320** Dolomiti - planine u koje se morate zaljubiti
Alan Čaplar
- 328** Osigurani putovi (ferate) u Dolomitima
Đenka Špralja
- 331** Moje dežurstvo u Kuginoj kući
Željka Lepan
- 334** Novi iskoraci HGSS-a
Vinko Prizmić
- 337** Tri planinarska prijatelja
Vladimir Jagarić

Info

- 342** Bačić kuk (1304 m)
- 344** A
- 344** Planinarska kuća Frbežari u Tršću (824 m)
- 345** Izgradnja Premužičeve staze na Velebitu od 1930. do 1933. godine
- 345** www.pd-pinklec.hr
- 345** Vremeplov

Vijesti

- 346** **In memoriam:** Ante Juras, Vladimir Jagarić, Zdenko Kulaš, Rajka Dobronić-Mazzoni
- 350** **Planinarski putovi:** Elektronički označeni planinarski putovi - nova vrsta službenih planinarskih putova?, Otvorene »Podgorske staze na srednjem Velebitu«
- 352** **Nova izdanja:** Andrej Stritar: Gore Slovenije

Tema broja

Dolomiti

Naslovnica

Silazak sa Savinog kuka na Durmitoru (Crna Gora), foto: Alan Čaplar

- 353** **Gorsko spašavanje:** Zbor gorskih spašavatelja u Begovom Razdolju

- 354** **Planinarske kuće:** Otvoreno planinarsko sklonište »Rupe« na Dinari, Planinarsko sklonište »Milčić - Bunarić« na Kamešnici

- 356** **Vijesti:** Planinarski pohod »Pinklec na pleća« po svetone-djelskom kraju, Iz karlovačkog »Martinščaka«, Uspješan memorialni skup u Masnoj Luci

- 358** **Kalendar akcija**

Dolomiti

Alan Čaplar, Zagreb

planine u koje se morate zaljubiti

Zamislite krajolik s mnoštvom kamenitih tornjeva neobične boje, nazubljenih vrhova i snijegom pokrivenih masiva, a između njih duboke zelene doline u kojima se čuje žubor planinskih rijeka.

Upravo je to slika Dolomita koju nebrojene tisuće turista i planinara ponesu sa sobom kao uspomenu iz najsljekovitije planinske regije na svijetu.

Nezahvalno je planine i krajolike svijeta uspoređivati po ljepoti jer svaka je ocjena subjektivna, tim više što svaki planinar posebnu ljubav gaji prema planinama svoje domovine. Pa ipak, zbog slikovitosti i skladnosti strmih stjenovitih vrhunaca i travnato-šumovitih dolina pod njima, Dolomite mnogi smatraju najljepšim planinama na svijetu. Čak i onaj tko nema nikakvih planinarskih iskustava, ne može ostati ravnodušan kraj ljepote velikih masivnih stijena i strmih šiljaka koji se uzdižu visoko iznad slikovitih dolina načičkanih kućama na čijim se balkonima i terasama stanari nadmeću tko će posaditi više cvjeća.

Na vrhovima planina vječno je carstvo hladnoće, sa snijegom koji se na mnogim mjestima održi cijelog ljeta. U dnu dolina žubori voda u

rijekama i potocima, a cijelu sliku ukrašavaju lijepi pašnjaci na kojima se goste debele i zdrave krave. Zelenilo dolina uspinje se visoko prema vrhovima, sve dok litice ne postanu okomite. Dolomiti su planine u koje se jednostavno morate zaljubiti.

Čudesne planine na sjeveru Italije

Regija Dolomita, omeđena dolinom Isarco na sjeveroistoku, Pusterijom na sjeveru, Piave na jugoistoku, Brentom na jugozapadu i Adige na zapadu, nema jedinstven kulturni identitet jer je naseljavaju tri etničke skupine: jug nalikuje tipičnom industrijskom sjeveru Italije, sjeverni dio regije naseljavaju Tirolci pa je njemački službeni jezik, a nekoliko zabačenih dolina samoga sredista, srca Dolomita, naziva se Ladinijom, gdje se i danas govori drevni ladinski jezik. Dolomitske doline međusobno su odijeljene strmim stjenovitim vrhovima, a povezuju ih samo visoki cestovni prijevoji od kojih su zimi mnogi neprohodni.

Prije razvoja turizma Dolomiti su bili tek zabačena i siromašna planinska regija, no turizam je odjednom učinio čuda. Za tren oka niknuli su brojni hoteli, pansioni i žičare te se, iako planine i

ALAN ČAPLAR

Cesta preko prijevoja Giau otkopa se tek krajem ožujka

ALAN ČAPLAR

U ljetno doba planinarski, a u zimsko doba skijaški raj

dalje djeluju iskonski, vidi da je Dolomitima zavladalo novo, turističko doba.

Mi u Hrvatskoj imamo tu sreću da su nam Dolomiti razmjerno pristupačni – do njih se iz Zagreba stiže za pola dana vožnje. Vrijedi spomenuti i činjenicu da za one koji u Dolomite dolaze zrakoplovom ili vlakom, agencije iz Dolomita organiziraju prijevoz iz Venecije ili Trevisa do željenih odredišta.

Vapnenac s kalcijem i magnezijem

Dolomiti su kao regija posebni ponavljaju po svojoj geografiji i geološkom postanku. Jedan od pionira geologije, DÉODAT DE DOLOMIEU (1750–1801), lutao je tuda 1789. te je, očaran posebnostu kamena, poslao uzorke na klasifikaciju. Utvrđeno je da se radi o dotad nepoznatoj karbonatnoj stijeni nalik vapnenu koja, osim kalcija, sadrži i magnezij. Struktura dolomita, odnosno kristala od kojih je sačinjen, takva je da lako puca, zbog čega te talijanske planine imaju toliko šiljaka. I stijena (dolomit) i cijela regija (Dolomiti) dobili su ime po geologu Dolomieu.

Postanak Dolomita započeo je u trijasu, prije 250 milijuna godina, a uzdizanje planina nastalo

vilo se alpskom orogenezom, procesom nastanka ulančanih planina koji se događao u juri, kredi i tercijaru. Nakon toga, erozija je dodatno uobličila današnji krajolik s mnoštvom tornjeva i šljaka, a između njih izrezbarila doline bogate vodotocima, travnjacima i šumama.

Krajem posljednjega ledenog doba, prije 15.000 godina, u području su se napokon stekli uvjeti pogodni za život. Vodom i tlom bogate doline dopustile su šumama tise i jele da ispune sav prostor, sve do granice ledenjaka ili okomitih stijena. Naselile su ih divokoze, srne, svisci i alpski smedji medvjed koji još luta pojedinim dijelovima Dolomita, ali je iznimno rijedak i ugrožen. Za životinjama su došli i ljudi. Prvi koji su se odvazili ući u te negostoljubive krajolike bili su lovci i krznari.

Kad su se stari Rimljani proširili do Dolomita, narode koje su tamo zatekli nazivali su Retima. U tom je razdoblju, miješanjem lokalnog retijskog i latinskog jezika, nastao ladinski jezik koji se održao do danas. Huni, Ostrogoti, Langobardi, Franci i Bavarci povremeno su osvajali područje i ostavljali svoj trag. Crkva je jačala i snažno utjecala na povijest regije, kontrolirajući gotovo potpuno njezin politički i duhovni život. Krajem srednjeg vijeka sjeverni dio Dolomita pripao je Habsbur-

govcima, a jug je bio pod Venecijom. Otada su se Dolomiti formirali kao granica između dva svijeta, što je kulminiralo u Prvom svjetskom ratu kada su postali jedno od ključnih europskih bojišta.

Kad je u svibnju 1915. Italija objavila rat Austro-Ugarskoj, bojišnica je uspostavljena na Dolomitima. Iako su Talijani topništvom uništili austrijske utvrde, bojišna linija nije se pomicala. I jedni i drugi, svatko sa svoje strane planine, počeli su kopati tunele u stijenama gdje su smjestili svoje postrojbe i topništvo, pretvorivši samu planinu u tvrđavu. Vodili su duge i naporne bitke, a borili su se ne samo jedni protiv drugih, nego i protiv teških uvjeta ratovanja. Da bi se ljudi mogli kretati planinama od podnožja do preglednih točaka, na strmim, ponekad okomitim dijelovima, postavljali su fiksnu užad i ljestve za pomoć pri penjanju – tako su nastali zahtjevni osigurani putovi koje i danas često nazivamo po dolomitskom nazivu »via ferrata«.

Egzotika na dolomitski način

Općenito se može reći da Dolomiti pružaju idealne uvjete za sve vrste planinarskih aktivnosti, a tijekom zimskih mjeseci cijelo se područje pretvara u skijaški raj. U svim dolinama posjetiteljima je na raspolaganju mnogo lijepo uređenih hotela,

Planinarima su Dolomiti posebno poznati kao domovina ferata, vrlo zahtjevnih planinskih putova, opremljenih željeznom užadi, ljestvama, potpornjima i mostovima. I sam naziv via ferrata nastao je u Dolomitima i tamo ih je najviše

Čarolija u snijegu, na padinama Monte Pelma

ALAN ČAPLAR

Klanac Sottoguda pod Marmoladom jedno je od najboljih europskih lednih penjališta

pansiona i apartmana koji nude kvalitetne usluge smještaja i prehrane, a organiziraju i planinarske ili skijaške aktivnosti (skijanje, snowboard, freeride i drugo).

Dolomite sam prvi put imao prilike upoznati prije nekih godinu dana, no unatoč stalnoj magli i upornoj višednevnoj kiši dalo se naslutiti što se sve skriva iza te sive zavjese. Kad su me Dolomiti pri drugom susretu dočekali prekrasnim sunčanim vremenom i vedrim nebom, ostao sam iznova iznenađen i zadržan. Nadmašili su sva moja očekivanja.

Središnja točka u Dolomitima je Cortina d'Ampezzo, a njihov najljepši i najpoznatiji dio jesu tri golema kamenita tornja koje Talijani zovu Tre Cime, a Nijemci Drei Zinnen. To, dakako, nije jedino što treba vidjeti u Dolomitima, a budući da su u tim poznatijim dijelovima Dolomita cijene razmjerno visoke, svakako je uputnije odabratи neku mirniju i manje razvikanu dolinu u kojoj vam također neće ništa nedostajati. I mi smo, zahvaljujući susretljivosti Federice Pelizzari i Alessandra Tegnera iz turističko-promotivne agencije »Dolomiti Stars«, imali sve što smo mogli poželjeti u Dolomitima, kao dio skupine novinara iz raznih europskih planinarskih i skijaških časopisa. Misija »Dolomiti Starsa« najbolje se može opisati ulogom kakvu kod nas imaju turističke zajednice – njihov je zadatak turistička promocija četiri doline i planinskih cijelina – Civette, Falcade, Arrabe i Marmolade. Zanimljivo nam je bilo vidjeti kako surađuju sa svim turističkim činiteljima na svom području, od profesionalnih planinarskih vodiča i skijaških centara do lokalne tvornice planinarske obuće Scarpa, ne gledajući jedni u drugima konkurenčiju, nego promovirajući zajedničke interese cijelog šireg područja. Pouka koja bi se mogla primjeniti i kod nas, krajnje je jednostavna i logična.

UNESCO je Dolomite 2009. uvrstio na listu svjetske prirodne baštine, čime je cijelo to područje steklo dodatne turističke adute.

Marmolada - kraljica Dolomita

Središnje područje Dolomita smatra se njihovim »najdivljim« i najmirnijim dijelom. Cijelom područjem dominira Marmolada, čiji je vrh Pelmo najviši vrh Dolomita. Unatoč visini, razmjerno je lako dostupan jer se žičarom može stići u visin-

Skijališta Marmolada iznad Arrabe

Jezero Fedaia - glavno ishodište putova prema Marmoladi

Središnje područje Dolomita smatra se njihovim »njajdivljjim« i najmirnijim dijelom. Cijelim područjem dominira Marmolada, čiji je vrh Pelmo najviši vrh Dolomita. Unatoč visini, razmjerno je lako dostupan

sku zonu, gotovo nadomak vrha. Ipak, zbog građe planine i snijega, uspon na vrh nipošto ne treba podcijeniti i za njega se treba dobro opremiti i pripremiti.

Na masivu Marmolade nalazi se vješto projektirana mreža skijališta i skijaških žičara, čije je glavno ishodište u slikovitom mjestu Arrabi. Skijaška sezona ovdje, kao i drugdje u Dolomitima, traje od prvoga većeg snijega, koji često padne već u listopadu, pa sve do kraja ožujka. Ništa lošiji nije ni sustav skijališta u masivu Civette, povrh Val Zoldane. U skijaškom centru SkiCivetta glavni je hit noćno skijanje, pa nije neobično da je njegov glavni simbol – sova na skijama. To je skijalište poznato kao najbolji teren za panoramsko skijanje u Italiji. Dakako, to nisu jedine skijaške mogućnosti u Dolomitima – zapravo i nema doline koja ne nudi atraktivne mogućnosti za skijaše svih profila.

Jedna od žičara koje se uspinju u visinsku zonu Marmolade žičara je s najvećim visinskim rasponom u Europi. Na rubu doline Falcade, nadomak donje postaje žičare, nalazi se ulaz u jedinstven kanjon Sottoguda. Vrlo je strmih strana i po mnogočemu podsjeća na našu Paklenicu, a smatra se i jednim od najboljih lednih penjališta u Europi. Budući da je kanjon uvijek zaklonjen

ALAN ČAPLAR

Uspon prema planinarskoj kući Laresei

INFORMACIJE

Praktične informacije o planinarskim mogućnostima u središnjem dijelu Dolomita:
Turistička zajednica/agencija Dolomiti Stars,
Alleghe, Piazza Kennedy 17
Tel. +39/437/523-642 i +39/437/723-995,
Faks +39/437/525-168
Web: <http://www.dolomitistars.com>
E-mail: info@dolomitistars.com

od sunca, zimi se zaledi mnoštvo većih i manjih slapova koji tada nude idealne uvjete za sve vrste lednih penjača. Dnom kanjona, uz rječicu, vodi i uska, stara cesta, jedva širine kamiona, kojom se odvijao sav promet između dviju dolomitskih dolina sve dok kanjon nije premošten i zaobiđen tunelom, a sam zaštićen kao prirodno dobro. Dakako, slobodno smo vrijeme iskoristili da se uz pomoć profesionalnih vodiča okušamo u lednom penjanju i spuštanju niz zip-line. To je vrlo uzbudljiv i krajnje neobičan doživljaj!

Drugo posebno zanimljivo mjesto podno Marmolade jest umjetno jezero Fedaia, s moćnom branom i lijepom prirodom koja ga okružuje. Sunčani krug koji se zrcali u ledom pokrivenom jezeru ne može se lako zaboraviti jer prizor djeluje poput norveških jezera i fotografija iz National Geographica. Od jezera prema visinskoj zoni Marmolade vodi također vrlo neobična žičara – s otvorenim stajaćim kabinama za jednog čovjeka.

Magične moći Dolomita

Za naše planinarske apetite najatraktivniji je bio organizirani uspon iz Pescula do prijevoja Forcela Forada pod Monte Pelmom. Zbog obilja snijega, kojeg je krajem ožujka još bilo više od pola metra, vrijedni domaćini osigurali su nam krplje koje su

ALAN ČAPLAR

Planinarenje s krpljama pod Monte Pelmom

Na usponu prema prijevoju
Forcela Forada (1977 m)

nam pružile sasvim nov doživljaj planinarenja. U ljetnim mjesecima tim područjem vladaju krave koje slobodno pasu na visinskim pašnjacima. Zahvaljujući mlijeku koje daju te radu vrijednih mljekara i sirara, cijelo šire područje Pescula i Selve di Cadore poznato je po kvalitetnom siru.

Planinarima su Dolomiti posebno poznati kao domovina ferata, vrlo zahtjevnih planinskih putova, opremljenih željeznom užadi, ljestvama, potpornjima i mostovima. I sam naziv via ferrata (»željezni put«, od ferro, tal. željezo) nastao je u Dolomitima i tamo ih je najviše. Zahvaljujući feratama hodači i penjači mogu proći zahtjevnim putovima bez penjačke opreme. Planinarenje feratama vrlo je popularno među penjačima, koji ljeti u tisućama dolaze u Dolomite.

Dolomite su posjećivali ljudi još od početka 19. stoljeća, ponajviše penjači koji su pokušavali osvojiti strme litice i djevičanske vrhove te bogata aristokracija koja je uživala u bajkovitim dolinama. Stogodišnje iskustvo usluživanja takvih posjetitelja dalo je Dolomitima veliku prednost pa su se sredinom prošlog stoljeća pretvorili u vrhunsko odredište. Stotine hotela i restorana sagradeno je visoko u brdima, a do njih brojne žičare dovode planinare, skijaše, promatrače ptica i cvijeća, bicikliste, fotografе i one koji samo žele uživati u planinskom suncu.

Možda najljepši vidikovac u središnjim Dolomitima i za fotografsko oko najljepše mjesto jest planinarska kuća Laresei u području Falcade. Ta se lako dostupna i funkcionalno uređena kuća nalazi na istaknutom mjestu u samome srcu divovskoga prirodнog amfiteatra najviših i najslikovitijih vrhova. Uvečer, dok smo s tog mjesta promatrati zalaz sunca koje je ocrtavalo vertikalne pejzaže i dok su sjene skrivale žičare i visinske hotele, uživali smo u planinskoj perspektivi i prisjećali se zapisa jednog od prvih planinara koji je pješačio tim područjem, davno prije dolaska turizma i davno prije modernizacije. Kako je tek on bio oduševljen tim uistinu posebnim pejzažom:

»Ove planine sadrže beskonačne moći. One su primamljive, jer kad smo blizu njihovih stjnovitih lica razmišljamo o beskonačnosti. One sadrže prirodne moći jer su njihovi resursi oduvijek hranili ljude koji u njima žive. One sadrže mentalne moći jer klešu naše karaktere i čine nas otpornima na životne poteškoće. One sadrže kolektivne moći jer u nama stvaraju osjećaj pripadanja i identiteta. I na kraju, iako kamenje, drveće i šume ne mogu posjedovati sve te magične moći, moramo im priznati da ih posjeduju!«

Osigurani putovi (ferate) u Dolomitima

Đenka Špralja, Zagreb

Kad sam prošla gotovo sve ferate u slovenskim Alpama i sad već davne 1988. prvi put posjetila talijanske Dolomite, zaljubila sam se u te drske staze koje vode na vrhove težim i opasnijim, ali izazovnijim i privlačnijim putovima. Svatko se može popeti na vrh po pampasima, travnjacima. Uostalom, na mnogim alpskim vrhuncima susrećemo i ovce na vršnim livadama

(primjerice, na Stolu, najvišem vrhu Karavanki, pa i na 2558 m visokom Grintovcu, najvišem vrhu Kamniških Alpa). Strme pak i stjenovite staze rezervirane su samo za smione i spretne te one koji ne pate od vrtoglavice kad pogledaju niz stijene koje znaju biti kao odrezane dok se više od tisuću metara duboko pod njima nalazi dolina.

U slovenskim je Alpama pedesetak zahtjevnih putova osiguranih klinovima i sajlama (vidi knjigu A. Mašere »50 zavarovanih plezalnih poti«), dok ih u Dolomitima ima na stotine.

Što su to ferate? Naziv dolazi iz latinskog (ferrum) i talijanskog jezika (ferro), i znači željezo, a označava putove na kojima su teža mjesta osigurana željeznim klinovima i željeznom užadi (sajlama). Mnoge ferate nose imena po alpinistu ili planinaru koji ih je trasirao i prvi put prošao tim smjerom, no ima i drugačijih naziva. Zanimljivo je da se prva ferata kojom sam se uspela na jedan tritisućnjak u Dolomitima paradoksalno zove »Ferrata di legno« što znači »Drvena ferata«. Razlog za takav naziv jest taj što su na dijelu puta postavljene drvene stube koje olakšavaju uspon.

Bio je to dobar početak upoznavanja dolomitiskih ferata. Jedinstven je osjećaj stajati na gotovo okomito odrezanoj stijeni, a ne osjećati strah jer si povezan prsnim navezom za sajlu sa strane. To je vrtoglavno iskustvo, a ipak prekrasno i nezaboravno za planinare koji vole adrenalinske doživljaje.

Svakoga planinara Dolomiti oduševljavaju svojim prekrasnim, visokim i lijepo oblikovanim vrhovima, stijenama, livadama, šumama, jezerima, slapovima, planinarskim domovima, najraznovrsnijim putovima, ali i tolikim mnoštvom najravnolikijih ferata.

Ferate u Dolomitima mogu se razvrstati na različite načine, a u vodiču koji nam je u početku bio dostupan bile su kategorizirane u četiri skupine: lagane, srednje teške, teške i vrlo teške. Za početak smo, dakako, odabrali nekoliko

ĐENKA ŠPRALJA

Ferata na Conturines

Oduševljenje na vrhu nakon ferate

laganih ferata. Među njima su bile one koje vode na vrhove Conturines (3062 m, već spomenuta drvena ferata), na Nuvolau i Averau te na 3002 metra visok Catinaccio u skupini Rosengarten. Išli smo u maloj skupini u kojoj je većina ljudi već poznавала takve staze i – tko više, tko manje – uživali smo u prvim vrtoglavim doživljajima Dolomita.

Nakon nekoliko lakših ferata prešli smo na srednje teške te zaključili da su nam i one uglavnom lagane pa smo ubrzo zagrizli i u teške. Među srednje teškim po ljepoti posebno pamtimos feratu Sentiero Bonacosa koja kroz lijepo oblikovane stijene, police, vrhunce, tornjeve i šiljke vodi pod prelijepi i čuvene Tre Cime (hrv. tri vrha; njem. Drei Zinnen, tri zuba). Taj put vodi po policama i na nekoliko mjesta vrlo strmim stijenama. Vrijedi spomenuti i feratu »delle Bocche«, što znači »kroz usta«, tj. kroz uske prijevoje u Dolomitima Brente, te ferate na Monte Paterno i na Torre di Toblin u

blizini Tre Cime. Sve nam je to lijepo išlo, ali bilo je i onih koji su odustali.

U većini su nam se slučajeva ferate koje smoobilazili činile lakšima nego što su bile klasificirane, no ferata Merlone iznenadila nas je na drugačiji način. Naime, stijena na Cima Cadin Nord-Est kod gradića Misurine gotovo je okomita i iz podnožja se ne vidi sam vrh, a u vodiču se navodi da se sastoji od 20 ljestava položenih ili obješenih na stijenu. Već kad pogledaš od podnožja ferate prema gore lomi ti se vrat, a usto nema drugog puta za silazak. To znači da će se na toj strmini susretati s ljudima koji silaze, a oni lako mogu porušiti kamenje na vas. Vodič nas je uputio da za doručak »smažemo« tu feratu, dok on sa ženicom, koja baš nije ljubiteljica strmina, bude doručkovao u dolini, gledao nas i držao nam palčeve. Krenule smo tako uza stijenu, no kad smo došle do polovice ferate, kolegica je osjetila da ne može dalje. Pa zar stvarno? Nema druge nego poći natrag. Ferata

DENKA SPRALJA

Ferata Tridentina na Sellu

je bila svrstana među srednje teške jer je kratka i nema padajućega kamenja, a stijena je čvrsta. Uglavnom, ta je ferata čekala deset godina da za nju nađem novu ekipu.

Dolomiti Brente puni su prekrasnih polica i srednje teških ferata, kao što je »Delle Bocche« – ferata »kroz usta«, tj. prijevoje – ali i nekih teških, kao što je ferata Castiglioni, koju su neki nazvali »tramvajskom prugom«. Bila je preteška, morali smo odustati, a i vrijeme je tome pridonijelo.

Sljedećih smo godina tražili samo teške ferate. Najprije smo među njima odabrali feratu Madonna del Velo u skupini Pale di San Martino, jednoj od najljepših dolomitskih skupina. Krenuli smo poletno i veselo, nestrpljivo u očekivanju težih pojedinosti. Začas smo došli do planinarske kuće pa smo se pitali: a gdje je to bilo tako teško?

Prekrasna je teška ferata i »Giovanni Lipella«, koja vodi na čuvenu Tofanu, ali ni ona nije ništa posebno strašno. I ferata »Brigatta tridentina« na Sellu ubraja se među teške, a mi smo njome silazili pa je bilo još i teže. To se u pravilu ne radi, ali dogode se i iznimke.

Dakle, ne preostaje nam drugo nego okušati se i na onim vrlo teškim. Takva je ferata na jedan od najviših dolomitskih vrhova, Civetu (3220 m). Za ovu je feratu značajno to što joj je najteže mjesto odmah na početku, a to je korisno jer je izvrstan filter koji će propustiti samo one sposobne da je cijelu svladaju. Veoma je dugačka i samo do vrha treba četiri i pol sata, a za silazak još četiri. Prema tome, već na početku ili prolaziš, ili ne. Najteže je mjesto zaista izloženo; visi u zraku te traži veliku fizičku i psihičku spremnost, spretnost, rastezljivost i vještina. Atraktivno i izazovno, a sve zajedno i vrlo teško zbog velike dužine.

Danas je u Dolomitima u uporabi detaljnija klasifikacija kojom se težina definira na temelju četiri osnovna parametra, pri čemu svaki parametar ima tri težinska stupnja. Parametri su:

T – tehnička težina: 1 – stijene blagog nagiba, 2 – strme stijene, 3 – okomite stijene;

O – objektivne opasnosti: 1 – nema padajućega kamenja, 2 – na pojedinim dijelovima ima padajućega kamenja, 3 – jako kršljiva stijena;

F – fizički napor: 1 – kratak uspon, 2 – dugačak uspon, 3 – jako dugačak i uspon i silazak;

P – psihički napor: 1 – malo eksponiranih mjesti, 2 – strma stijena s eksponiranim mjestima, 3 – okomita stijena s vrlo eksponiranim mjestima.

To je najtočnija i najpraktičnija klasifikacija, koja nam daje sve elemente potrebne za donošenje odluke o tome možemo li se sami zaputiti nekim smjerom prema vrhu.

Sve u svemu, u Dolomitima postoje stotine ferata vrlo različitih težina. U vodičima se uz svaku opisanu feratu navodi naznaka težine i iscrpan opis popraćen kvalitetnom skicom, a na fotografijama je obično prikazano najteže mjesto. Fotografije često stvaraju dojam da su ta kritična mesta opasnija nego što uistinu jesu, no to je vrlo korisno za svakoga tko želi unaprijed znati kako neka ferata izgleda i procijeniti odgovara li mu po svim tim svojstvima.

Moje dežurstvo u Kuginoj kući

Željka Lepan, Zagreb

Malo-pomalo, nakupilo se već šest godina mojeg dežuranja u Kuginoj kući. Počelo je gotovo slučajno. Marija i ja godinama smo znale izvoditi manje ili veće ture po Velebitu. Bile su to obično višednevne ture od sjevera prema jugu ili »lattice«, kako smo ih zvale: jednim smjerom od mora uzbrdo, dan ili dva hrptom Velebita i na kraju drugim smjerom na kupanje na more. Najradije smo spavale u skloništima jer nam je objema u to vrijeme sve bilo preskupo. Jednom sam se dosjetila da bi bilo sasvim u redu da u nekoj planinarskoj kući skupljamo novce od planinara koji prolaze umjesto što same plaćamo. To je bila početna zamisao – čak, samo natuknica, a zatim je krenulo dalje pitanjem: a zašto ne? Znamo skuhati grah, napraviti gulaš, za čaj ima dovoljno bilja po Velebitu, možda bi se našlo i gljiva. Dopala

nam se »Vila Velebita«. Na cesti je, a imale smo i mnogo zamjerki na račun muškog dežuranja gospičkih planinara. Nazvala sam Tomislava Čanića i ponudila mu našu pomoć. Bio je malo iznenađen i prvo nam je ponudio da dežuramo u Kuginoj kući. Time baš nismo bile oduševljene, ali dobro, nekako se mora početi. Dogovorile smo se da dežuramo dva puta po tjedan dana u Kuginoj kući i u »Vili Velebita«.

Počele smo s Kuginom kućom. Došle smo opremljene hranom, pićem i prvim sadnicama cvijeća koje smo stavljale na prozore (prije toga smo ih, naravno, oprale). Kad smo sve počistile i rastjerale miševe koji su gospodarili cijele godine i napravili svoja gnijezda kojegdje, krenule smo s uređivanjem okoliša. Prvu skupinu đurđevačkih planinara koju smo dočekale dovela je Nada, naša

RADOVAN MILČIĆ

Planinarska kuća Kugina kuća na srednjem Velebitu (u vrijeme prije autoričinih prvih dežurstava)

stara poznanica iz Daruvara. Nije se mogla načuditi kad je mene tamo našla, a ja sam se čudila njoj.

Nakon Kugine kuće preselile smo se u »Vilu Velebita« i vrlo brzo shvatile da je lakše i ugodnije dežurati usred Velebita. Na »Vili« je trebalo mnogo raditi da bi se kuća dovela u red i savjesno dežuralo. Brižne ženske ruke uvijek su imale posla: prati plahte, urediti kuhinju, održavati urednim kupaonice, kuhati, pa za planinarenje nije bilo vremena.

Upoznale smo nove planinare i stekle prijatelje s kojima ćemo se otada često susretati: Stanka i Nives iz Splita, Branku i Tihomira Ivanca, Tomu Perušića, bračni par Blažina i mnogo Gospićana. Te je godine pretkraj drugog dijela dežurstva na Kuginoj kući Marija morala iznenada otići pa sam ostala sama. Sama u srcu Velebita! Kad su dolazili i prolazili planinari ili drugi prolaznici lagala sam da mi je kolegica otišla na Radlovac ili da mi muž spava poslije ručka u kući, no neki su ostali i spavati, pa sam morala priznati da sam sama! Dvije ili tri posljedne noći nitko nije došao na spavanje, bila sam potpuno sama, samo šuma i tišina oko mene! Najprije mi je bilo neugodno, a onda sam sama sebi objasnila da ovamo nitko ne dolazi s lošim namjerama. Pijancima je predaleko, medo ne ulazi u kuću, ukrasti se nema što, a da je jedna žena sama – nitko ne zna. Zaključaj vrata i spavaj mirno!

Sljedeće godine Marija više nije htjela ići pa sam tražila novoga kompanjona. Nagovorila sam Zdravka Šurbeka Kikiju da ide sa mnom. Pravio mi je društvo tri godine, a potom ga je zamjenila moja šogorica Dubravka. Miljenko je došao uvijek posljednji tjedan i onda smo se skupa vraćali doma. Prvi bi tjedan prošao u čišćenju, pranju prozora, uređivanju vrta, osposobljavanju skloništa, da bi nam tek drugi tjedan bilo ugodno.

Bilo je svakakvih događanja i radova u tih šest godina. Gospićani su imali radne akcije na uređivanju kuće. Jedne su godine mijenjana sva četvera ulazna vrata. To je radio Željko Hrastinski Siki s ekipom iz Zagreba. Ja sam, naravno, čistila nakon tih zidarskih radova. Tom je prilikom Slovenac Denis »bubnuo« da u Sloveniji kada treba izvoditi nekakve radove zovu Albance, a da Gospićani kad treba raditi zovu Zagrepčane! Godinu dana poslije počelo je uređivanje potkovlja. Kiki i ja bili smo tamo kad su iz Gospića došli Nikola i Željka Stili-

Dobrodošlica pred ulazom u Kuginu kuću

nović s opremom i počeli izbijati prozore. Nismo ih poznavali i čudili smo se kad smo vidjeli (bolje rečeno čulji) Željku kako radi »hilticom«, žbuka i zida, a po zanimanju je sestra instrumentarka u bolnici! Sljedeće smo godine Duda i ja došle dežurati i našle Željku i Nikolu sa sinovima. Mijenjao se raspored prostorija, selila kuhinja, postavlje stube za potkrovљe – pravi rusvaj! Željka je radila za troje, ali i zapovijedala svima svojima muškima. Duda i ja smo čistile i pokušale dovesti kuću u normalno stanje kad su otišli.

Moje je dežurstvo također ostavilo tragove. Već smo prve godine Marija i ja napravile prvi cvjetnjak, druge je godine Miljenko pomogao u formiraju drugog cvjetnjaka s druge strane kuće, a treće godine napravljena je gredica perunika. Miljenko je 2009. napravio kafić za prvu jutarnju kavu na suncu. Samo mu je trebalo pustiti »bubu u uho« i diskretno namjestiti tačke i kramp, a dalje je radio sam kao igračka na navijanje. Nivelirao je teren i motorkom ispišio borove koje su šumari ostavili srušene iza kuće. Sve je sam dovezao na tačkama: klupe, stolove, čak i moju fotelju! Kafić je za pet! Sljedeće su godine Miljenko, moj brat Boro

i Tomo Perušić raskrčili stara drva pored kuće i napravili nadstrešnicu za spremanje drva. Tomo je bio inicijator, a Miljenko i Boro izvođači radova. Miljenko je svake godine obnavljao i popravljao markacije u bližoj i daljoj okolini: prema Radlovcu, Šatorini, Skorpovcu i Baćić kuku. Pomagali su mu Boro, Kiki, Zdravac, Sivko, Duda i mali Dominik, unuk Tome Perušića.

Svake sam godine s različitim pratiteljima posjećivala Zorku i Vladu na Radlovcu za Rokovo ili koji dan poslije. Na Lisac smo išli telefonirati, na Laktin vrh, Šatorinu, Baćić kuk ili Budakovo brdo protegnuti noge, a na Ravni Dabar posjetiti Milu Prpića. Za vrijeme mojih dežurstava bilo je i janjaca na ražnju, druženja uz vatru do dugo u noć i zanimljivih susreta s planinarima koji su boravili u kući ili samo prolazili. Bilo je susreta s iskusnim planinarna, ali i s takvima kojima je trebalo presložiti stvari u ruksaku, onima koji su pješice išli na Veliku Gospu u Krasno, ali i s onima koji su došli automobilima već pripiti pa ih je trebalo vještio i lukavo brzo otpremiti dalje. Neki su dolazili upravo zato jer su znali da mi tamo dežuramo i ostajali nekoliko dana. Posjećivali su nas i članovi obitelji, i »teslaši«, članovi naše »planinarske obitelji«.

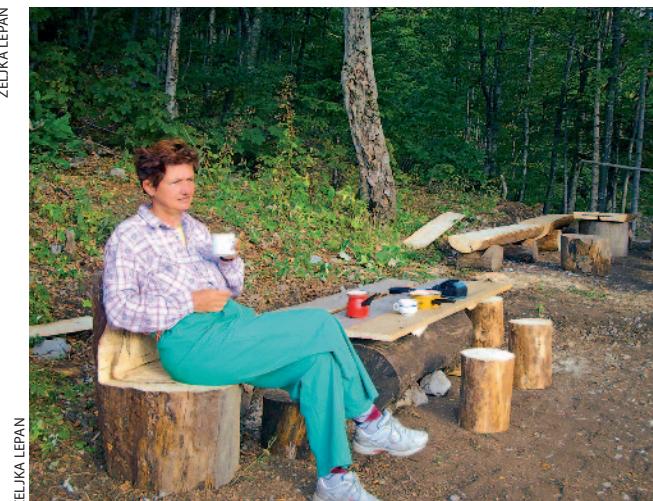
Kad mi se brat prvi puta došetao od Baških Oštarija zamalo sam »pala u nesvijest«. Godinu poslije dovezao se biciklom! Od zanimljivih prolaznika pamtim jedan mladi bračni par iz Bregane s troje male djece (7 godina, 4 godine i 18 mjeseci).

Došli su autom, ostali nekoliko dana i sa sve troje djece izveli jednodnevni izlet na Šatorinu. Bračni par Šuprina iz Lipika boravio je cijeli tjedan, Dobrla mi je pomogla pri čišćenju kuće, a Josip je svakodnevno brao maline – dok nije naletio na medvjeda na istom poslu. Stanko iz Splita dolazio je svake godine i zaposjedao sklonište, svaki put s drugom družicom. Lijepo smo se družili, zajedno kuhalici i prepričavali dogodovštine. Maline sam brala i ja, od njih pripremala sirup i marmeladu, ali medu nisam susrela. Duda je rekla »da nam on kune i oca i mater« dok nas gleda negdje iz grmlja kako mu krademo maline! Nisam uspjela vidjeti medvjeda koji se kretao u tom kraju, ali nas je 2009. svakodnevno posjećivala mlada lisica. Bila je krasna – mlada i razigrana. Dala sam joj ime Katica. Dolazila je piti vodu kraj cisterne, pila je mlijeko koje sam joj ostavljala i vrlo rado jela sir i kranjske kobasice. Ja sam sjedila na stubama, bacala joj hranu, a ona dolazila sve bliže. Na kraju je došla i ponjušila moju nogu. Bila sam jako nesretna kada sam sutradan morala u Zagreb jer je završavalo dežurstvo. Sljedeće je godine nisam vidjela, ali kažu da su je viđali oko kuće.

Kad god je moje dežurstvo završavalo bila sam duboko nesretna što napuštam planinu, Velebit, mir i spokoj. Ostavljam kuću koja mi je priraslascu, vrh Lisac, Miljenkov kafić i morat će čekati cijelu godinu da opet popijem jutarnju kavu na suncu u svojoj drvenoj fotelji!

Uz Kuginu kuću sklopljena su mnoga nova prijateljstva

Moja drvena fotelja

Novi iskoraci HGSS-a

Hrvatska dobila međunarodne instruktore za spašavanje iz divljih i brzih voda i poplava

Vinko Prizmić, Split

Hrvatska gorska služba spašavanja godinama se suočava s pitanjima sigurnosti i spašavanja na hrvatskim rijekama, jezerima i drugim vodama, na kojima se iz godine u godinu povećava broj posjetitelja. Česte su i potrage u vodi i na vodi, padovi automobila u rijeke, a zbog klimatskih promjena više je i poplava, a njih karakteriziraju bujice i brze vodene struje. To je posve nov i vrlo pogibeljan »medij« u kojem se ni najbolji plivači i najhrabriji spašavatelji ne mogu osjećati sigurnima. Mnogo je dobromanjernih ljudi koji su bez specifične obuke i treninga skupo platili podcjenjivanje snage tih struja. Takve tekuće vode imaju ogromnu snagu koja lomi sve pred sobom kada se i na trenutak otmu nadzoru. Istovremeno, one su rezervoari goleme količine korisne energije, koja pokreće strojeve, tvornice i

mnogošto drugo. Voda je nezamjenjiv, ali i opasan element, koji treba itekako uvažavati, poglavito zato što se broj nesreća na rijekama neprestano povećava.

Samo se na Cetini u posljednjih deset godina broj ljudi koji se bave raftingom, kanjoningom i drugim aktivnostima povećao desetak puta. U jednom jedinom danu spušta se niz Cetinu i po nekoliko tisuća raftera i drugih turista, što prema zakonu velikih brojeva rezultira čestim nesrećama i opasnostima. Slično je i na drugim hrvatskim rijekama. Taj će se trend zasigurno nastaviti.

Budući da su ti neurbani i u pravilu nepriступačni prostori temeljem Zakona o Hrvatskoj gorskoj službi spašavanja u nadležnosti HGSS-a, a takve vode pri poplavama uzrok velikih opasnosti i šteta, već godinama nastojimo pronaći odgovor na

HGSS

Članovi HGSS-a osposobljeni su i za zahtjevna spašavanja na moru i u rijekama

pitanje kako unaprijediti sigurnost i spašavanje na vodi. Sigurnost i učinkovitost ne mogu se postići bez pripreme i obuke, no u Hrvatskoj tada nije bilo nikoga tko bi takvu obuku provodio. Stoga je HGSS nekoliko svojih članova još prije sedam godina uputio u inozemstvo da bi stekli potrebne vještine, uglavnom posredovanjem nekih športskih saveza. Već smo tada stekli prve međunarodne licence IRF (International Rafting Federation), među kojima i instruktorske. No, prije tri godine uspostavili smo prve kontakte s najprestižnijom svjetskom organizacijom za spašavanje iz voda, čije je sjedište u Sjedinjenim Američkim Državama, a koja se bavi pitanjima spašavanja na najsveobuhvatniji i najkvalificiraniji način. Riječ je o Rescue 3 (Swift Water Rescue Training) koji ima mrežu svojih podružnica diljem svijeta. Europsko je sjedište u Velikoj Britaniji pa su naši spašavatelji tamo pohađali i prve tečajeve prema metodologiji Rescue 3. Otada je s tom organizacijom uspostavljena vrlo dobra suradnja pa su u Hrvatsku dolazili najbolji svjetski instruktori da bi održavali napredne tečajeve i provodili monitoring. Instruktor Matt McClay, koji je vodio tečajeve u Hrvatskoj, proglašen je najboljim europskim Rescue 3 instruktorom, a britanski centar koji nam je organizirao obuku – najboljim europskim centrom. Hrvatski su gorski spašavatelji, inače najvieštiji hrvatski skiperi (voditelji raftinga) s Cetine, Korane, Dobre i dr., tada od stranih instruktora dobili vrlo visoke ocjene. Nakon niza tečajeva osposobljeno je dvadesetak pripadnika HGSS-a iz cijele Hrvatske (Splita, Ogulina, Karlovca, Zadra, Rijeke, Dubrovnika, Makarske), a čak šestorica od njih postali su instruktori. Dvojica spašavatelja, Ivan Šafrađan i Toni Poljak, stekli su licence nezavisnih instruktora (Independent Instructor) i pravo organiziranja tečajeva za hrvatske građane na teritoriju Hrvatske. Josip Granić, Lino Jakšić, Vedran Vučić i Zoran Ateljević dobili su licence

Intenzivna aktivnost HGSS-a

HGSS je i ove godine imao vrlo intenzivnu ljetnu sezonu. Kadrovska smo jači i imamo nove snage jer smo od početka godine osposobili mnogo novih pripadnika, posebno »pomagača« članova obavještajnih točaka. Na žalost, zbog povećanja broja nesreća i potraga, mnoge sposobnosti imamo prilike provjeravati i usavršavati u stvarnim akcijama spašavanja.

Velik dio posla održan je u preventivi. I ove je godine osposobljeno stotinjak vodiča i davatelja turističkih usluga na otvorenim prostorima za potrebe zajednice pustolovnog turizma i Ministarstva turizma. Sigurnosno je uređeno nekoliko penjališta te oko stotinu kilometara pješačkih staza. Isto tako, iz tiska je izašlo i nekoliko novih kvalitetnih zemljovida i turističkih vodiča kojima su obuhvaćeni neurbani prostori Hrvatske.

HGSS skrbi i o mreži obavještajnih točaka u planinama, koje se opremaju spasilačkom i medicinskom opremom. Očito je da su prostori u prirodi postali »in« u Hrvatskoj i to je vidljivo i na prvi pogled, jer na njima boravi sve više posjetitelja. Zahvaljujući našim kolegama u svijetu, HGSS u sezoni ulazi bogatiji i za neke nove sposobnosti. Uz gotovo stotinu novih spašavatelja na divljim i brzim vodama, imamo i šestero novih međunarodnih instruktora. Veliki su iskoraci učinjeni i na području medicine spašavanja, potraga i pripreme potražnih timova. Helikoptersko spašavanje također je dovedeno na višu razinu jer smo od dosadašnjih 40 letača spašavatelja njih 25 uspjeli licencirati za razinu više, i to prema najvišim svjetskim standardima. Za najteže oblike helikopterskih spašavanja imamo i nove međunarodne instruktore. I u ovoj sezoni, od 15. lipnja do 30. rujna, pripadnici HGSS-a iz unutrašnjosti sudjeluju na dežurstvu u Splitu za potrebe helikopterskog spašavanja. Dežurstvom su obuhvaćena i neka penjališta, a sve su stanice HGSS-a ljeti u pojačanoj spremnosti.

Problem je oprema, poglavito vozila, jer o njima ovisi interventnost Službe. Mnoge ustrojstvene jedinice HGSS-a uopće nemaju vozila, a najveći dio voznog parka čine polovna vozila koja su u sastav HGSS-a ušla pošto su ih rashodovali MUP ili drugi korisnici. Taj nedostatak najviše poteškoća pričinjava potražnim timovima (vodič i pas) koji trebaju biti mobilni.

Pa ipak, na kraju možemo reći da je HGSS kadrovska dobro pripremljen i osposobljen, no zbog povećanog obima posla i većeg broja pripadnika i ustrojstvenih jedinica, potrebno je ojačati opremljenost, prije svega terenskim vozilima.

agencijskih instruktora (Agency Instructor) i pravo organiziranja tečajeva za članove HGSS-a.

Ipak, i nakon stjecanja tih licenci još je nedostajala provjera i pedagoška praksa nakon koje bi naši instruktori mogli provoditi obuku i izvan Hrvatske. Zato je organizirana obuka (ukupno sedam tečajeva) za sve ustrojstvene jedinice HGSS-a. Pohađanjem tih »samostalnih« tečajeva, naravno uz monitoring međunarodnih instruktora iz Velike Britanije, naši su instruktori trebali steći pedagošku praksu i dokazati da osim znanja i iskustva imaju i organizacijske sposobnosti i vještine prenošenja tih sposobnosti na druge. Obuka na Cetini održana od 5. do 8. svibnja 2011. bila je sedmi i završni tečaj, nakon kojeg su svi naši instruktori stekli uvjete da mogu bez ograničenja provoditi obuku za spašavanje na divljim i brzim vodama te u poplavama. Čak su 82 pripadnika stekla status osposobljenih spašavatelja.

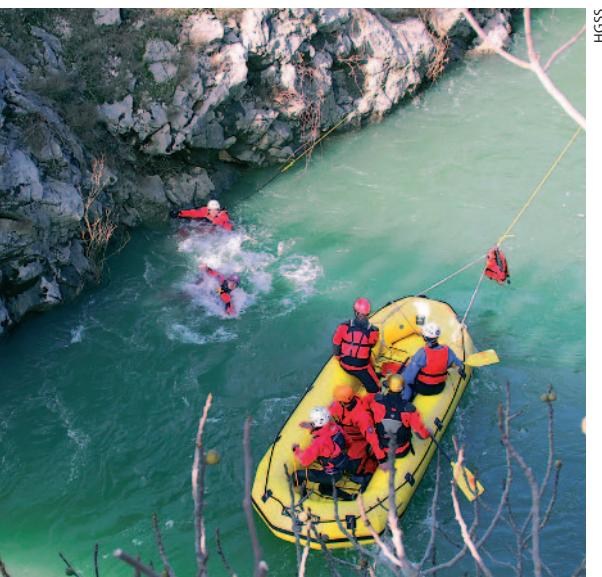
Sustav zaštite i spašavanja u Hrvatskoj time je konačno dobio kvalificiran odgovor za bujice i poplave, ali i za sigurnije provođenje športsko-turističkih sadržaja na našim rijekama, što je kruna višegodišnjih npora HGSS-a. Dobra suradnja s europskom središnjicom i prestižne međunarodne licence preduvjet su za osnivanje regionalnog centra za tu vrstu spašavanja u Hrvatskoj, koji bi ujedno bio i prvi u ovom dijelu Europe.

Treba naglasiti i to da je dio naših speleoronilaca osposobljen za ronjenje u uvjetima vrlo opasnih brzih voda i u rijekama te u potopljenim speleo-loškim objektima. Oni su važan resurs Republike Hrvatske u zaštiti i spašavanju, a njihova su znanja i sposobnosti već primijenjeni u mnogim nesrećama. Sjetimo se potrage i izvlačenja mađarskog turista ispod 50 metara visokoga slapa Gubavice na Cetini, akcije kod izvora Cetine kad je smrtno stradao slovenski ronilac, izvlačenja utopljenog skipera iz slapa Oblačnik i drugih. Treba znati da jake struje i skriveni podvodni tokovi uvelike ugrožavaju i same spašavatelje te da je ova obuka značajno unaprijedila sigurnost na našim rijekama. Te vještine i znanja koristile su se i prilikom prošlogodišnjih poplava u Kosinju, Metkoviću i drugdje, gdje je HGSS bio značajna snaga zaštite i spašavanja na nabujalim rijekama i poplavljениm područjima. Naime, do tada u Hrvatskoj nije bilo specijaliziranih spašavatelja za takve situacije.

Naši će instruktori ubuduće provoditi obuku ne samo u Hrvatskoj nego i u drugim zemljama ovog dijela Europe. Već će u lipnju HGSS i novi (potvrđeni) instruktori organizirati obuku za potrebe Crne Gore. Na toj će se obuci po najvišim svjetskim standardima osposobiti dvadesetak spašavatelja, a slijedit će obuka i u drugim zemljama iz okruženja. Ovakvi tečajevi raznih oblika i obima namijenjeni su gorskim spašavateljima, vatrogascima, policajcima i drugim organiziranim snagama zaštite i spašavanja, dakle svima koji bi morali organizirati i izvesti akciju spašavanja u brzoj vodi ili poplavljrenom području.

U Omišu se planira otvaranje međunarodnog (regionalnog) centra za obuku za potrebe svih operativnih snaga u Hrvatskoj i šire koje će se osposobljavati za rad na vodi i spašavanje na vodi prilikom poplava. Taj bi centar, poput onih u Ujedinjenom Kraljevstvu, skandinavskim državama, Belgiji, Luksemburgu i drugdje, trebao bi biti središte obuke za jugoistočnu Europu.

Tijekom proteklih godina HGSS je u manjem obimu već osposobio 450 skipera i davatelja rafting i drugih turističkih usluga na vodama i u prirodi. Zahvaljujući tome ta je aktivnost, kao dio turističke ponude, postala znatno sigurnija, a razinu znanja polaznika sada ćemo podići na još višu razinu zahvaljujući novim instrukturima.

Vježba članova HGSS-a

Tri planinarska prijatelja

Skica za planinarske portrete

Vladimir Jagarić, Zagreb

Usvojem šezdesetogodišnjem planinarskom stažu planinario sam s mnogima, a najviše s planinarskim fanatikom Stjepanom Piljekom Štefom, Zvonimirom Kovačićem Totom, obilježenim anegdotama i Vladimirom Mlinarićem Rudlavim. Imali su različite planinarske životne putove. S njima sam se družio i kad nismo bili u planini. Ostali su mi u sjećanju po svojoj osobnosti i dobroti.

Stjepan Piljek

Gotovo je čitav svoj planinarski vijek Stjepan Piljek Štef posvetio planinarstvu. Bavio se, ili bolje rečeno, oprobao se u svim planinarskim disciplinama. Osnivač je Omladinskog odsjeka HPD-a (1936.), alpinist (alpinistička škola 1938.), markacist (prvi je označio markacijama put Lipa – Kozelein – Sveti Ivan Zelina), skijaš (natjecatelj), planinarski fotograf (sa starim fotoaparatom Altixom), transverzalac (s njime sam u austrijskim Alpama prošao Lienzer Dolomiten i Schobergruppu) i na kraju popularni domar u planinarskom domu na Lipi.

Povodom Omladinskog dana HPD-a u doba Drugoga svjetskog rata 7. rujna 1941. na Medvednici dobio je znak zahvalnosti za rad s mladim planinarama – »Planinarsku spomenicu«. Nakon rata bio je tajnik planinarske sekcije FD-a »Lokomotive«, prvi profesionalni tajnik PD-a »Zagreb«, a kao član Komisije za objekte PSH (1949.) organizirao je radove u okviru obnove planinarskih domova.

Malo je planinara znalo da je pisao pjesme. Njegova pjesma »Mali planinar« izvedena je na svečanoj akademiji povodom 110. obljetnice hrvatskog planinarstva.

Za vrijeme planinarenja nije volio razgovarati, šutio je, i zbog toga sam volio s njim hodati po planini. Hodao je uvijek istim ritmom, dugim koracima, pomalo zabrinuta lica. Ponekad bi se zaustavio diveći se prirodi, tada bi zapjevao neku »tirolsko-jodlersku« pjesmu, a nije imao sluha ni

Autor Vladimir Jagarić 16. siječnja 1972. na putu prema Lipi na Medvednici

pjevnoga glasa. U velikoj naprtnjači stalno je, na svaki izlet, pa makar to bio i jednodnevni izlet na Medvednicu, nosio osnovne potrepštine za preživljavanje u prirodi – od soli i šibica do kocke šećera.

Dva sam izleta s njime posebno zapamlio. Željeli smo sustavno obići sve najviše vrhove u republikama bivše Jugoslavije. Počeli smo s Dinrom, najvišim vrhom u Hrvatskoj.

Krenuli smo iz Zagreba po lijepom vremenu Marjan expressom, a stigli u Knin po oblačnom vremenu. Ipak smo nastavili, misleći da će se vrijeme popraviti. Na izlasku iz grada pokupio nas je kao autostopiste neki kamiondžija, rekavši da ide prema Dinari. Iskrcao nas je u podnožju planine uputivši nas na jedan put koji će nas odvesti na vrh Dinare. Hodali smo tako neko vrijeme, no tamo gore ležao je samo crni sloj oblaka na grebenu planine. Umjesto da se vratimo dolje na cestu, mi se požurimo nekom stazicom u nadi da ćemo naići na neki pastirski stan. U toj smo žurbi, naravno, zalutali. Nije nam pomogla ni specijalka, stara austrougarska vojna karta. Nije bilo baš nika-

kve oznake za smjer prema vrhu. Počeo je puhati vjetar, sijevalo je i grmjelo, a pastirskoga stana nigdje. Unatoč lošem vremenu ni Štef ni ja u Kninu nismo predlagali da odustanemo od uspona na vrh. Pravili smo se važni, jednom riječju – bedasti! Lutajući tako naišli smo na oveći odronjeni kamen pokraj kojeg smo složili Piljekov mali šator i tek što smo ga obložili zidićem spustila se jaka kiša. Sjedeći u šatoru Piljek je čak zapjevao svoju omiljenu »jodlašku« pjesmicu, a ja sam se gotovo smrznuo od straha slušajući zavijanje vjetra, blješkanje munja i zaglušnu žestinu gromova. Nismo ni pomislili da je taj kamen-vjetrobran možda privlačan gromovima.

U predvečernjim satima kiša je prestala padati. Nadajući se da ćemo možda ipak doći na vrh, odlučili smo ostati u svojem skloništu. Skuhali smo si »Knorrovu« juhu na putnom kuhalu zapalivši ga špiritom u obliku kocke. Omotavši se u šatorsko krilo i odjeveni u rezervnu odjeću dočekali smo jutro... a kad tamo – »magla svuda oko nas«. Malo smo još čekali da se taj magleni oblak razide, ali

nije se razišao! Konačno smo odustali od vrha. Hodali smo tako izgubljeni u magli, malo gore, malo dolje, desno, pa onda lijevo, dok nismo naišli na neki puteljak koji nas je odveo na cestu. Pjevajući zaprašimo prema Kninu sretni i zadovoljni što smo doživjeli i preživjeli dinarsku pustolovinu.

Na drugom zapamćenom izletu s Piljekom, a bilo je to u Žumberačkoj gori, namjeravali smo promatrati izlazak sunca s vrha Svete Gere. Dio noći prosjedili smo ispod rasklimane piramide. U tri sata nakon ponoći uputili smo se proplankom prema vrhu, uz rasvjetu svemirskih zvjezdica i mjesecine – do istočnog vršića. Danas se tu na žumberačkom zemljisu nalazi vojarna! Bajkovita je noć, kao scenografija Shakespearova »Sna ljetne noći«. Hodočasnici na vrh Svete Gere u čast bogu Sunca. Na kamenitom vršiću čekali smo svečani čin. Na crvenkastom istočnom horizontu, u 5 sati i 10 minuta, 10. srpnja 1964. pojavila se mala, pa sve veća i veća žarkocrvena lopta. Veliko Sunce! Veličanstven prizor! Čudesno! Došao je novi dan!

Takav noćni izlet ponovio sam još jednom u društvu s Eduardom Pavšićem i Josipom Antolčićem, planinarima iz PD-a »Zanatlija«.

Moje posljednje sjećanje na Piljeka bila je bolnica na Sv. Duhu. Ležao je u sobi na drugom katu bolničke zgrade. S prozora sobe imao je vidik na daleko Žumberačko gorje koje mu je odvraćalo zle misli.

Zvonimir Kovačić

Za vrijeme Drugoga svjetskog rata planinaru Zvonimиру Kovačiću (1916 – 1986) nadimak je bio Tuta, nakon rata Tota, a bio je poznat i kao Toto. Bio je član HPD-a »Runolist« od 1933. godine. Nije bilo planinarskog pohoda ni sleta a da on nije bio nazo-

Stjepan Piljek

**U svojem šezdesetgodišnjem
planinarskom stažu planinario sam
s mnogima, a najviše s planinarskim
fanatikom Stjepanom Piljekom Štefom,
Zvonimirovom Kovačićem Totom,
obilježenim anegdotama i Vladimirom
Mlinarićem Rudlavim s raznovrsnim
planinarskim životnim putovima**

Planinarsko vjenčanje Zvonimira Kovačića - Tote u Kapeli Majke Božje Sljemenske, 1944. godine

čan. »Njegova« planina bila je Medvednica. U kapelici Majke Božje Sljemenske u ratno doba vjenčao se s planinarkom kojoj je nadimak bio Tuga. Svadbeno veselje održano je na vrhu Sljemena, nedaleko od piramide. Za vrijeme liturgije u Sljemenskoj kapelici namjerno je glasno pjevao crkvene pjesme samo da se istakne lijepim pjevanjem.

Zaista je lijepo pjevao, zbog toga su ga rado pozivali na društvene planinarske veselice, a bio je poznat i po svirci na usnoj harmonici »picolo«. Bio je pjevač, svirač i vješt zabavljač. Poznavali su ga gotovo svi zagrebački planinari – toliko je bio popularan. Uvijek je bio dobre volje, pričljiv, znatiželjan, malo nametljiv, ali osjetljiv i svadljiv na najmanju kritiku.

S njime je uvijek bilo veselo. Na izlete je redovito kasnio (ponavljam: redovito). Na planinarskoj turi, poslije odmora, samo se njega čekalo dok je pospremao u naprtnjaču najlonske vrećice. Bio je čuven po tome što je svaku stvarčicu držao u posebnoj plastičnoj vrećici. Na jednom velebitskom izletu čekali smo ga čitav dan i noć jer je otisao do Ivinih vodica misleći da je тамо ostavio fotoaparat, no, našao ga je na Svetom brdu. Već smo pripremali potragu za njim kadli se iznenada

u jutarnjim satima pojавio u domu. Bio je u svemu nepredvidljiv.

O njemu su kružile mnoge anegdote. Evo jedne. Slaveći 35. obljetnicu planinarskog staža pozvao je pozivnicom tridesetak planinara na svečanu večeru u planinarski dom »Runolist«. Večeralo se i pjevalo, plesalo i nazdravljalo slavljeniku. Na kraju slavlja tražio se slavljenik, ali njega nije bilo! Nestao je! Na kraju je svatko sam sebi morao platiti »Totovu svečanu večeru«.

Imao je neprilika s tadašnjom milicijom i sudom. U dvorištu kuće gdje je stanovao gradio je »mali Triglav« od izletničkih suvenira. Naime, sa svakog izleta donosio je oveći kamen i obilježavao ga nazivom odredišta izleta. Toga se kamenja s vremenom nakupilo toliko da su stanari dvorišne zgrade jedva prolazili pokraj »Triglava«.

Posljednji sam put s njime razgovarao na »Britancu«. Išao je u Savez »špotati« tajnika Aleksića jer ga od »glavnih« nitko nije došao posjetiti u bolnicu, a »skoro je«, rekao je, »umro«. I stvarno je Tuta, Tota ili Toto nedugo nakon toga i umro. Bilo je to prije 25 godina. Njegov fotoportret visi na zidu u školskoj sobi u planinarskom domu »Runolist« na Medvednici.

je vrijeme bio i tajnik Planinarskog odbora Zagreba (POZ-a). Dva izleta s njime posebno sam zapamlio.

Organizirao sam desetodnevni izlet od 15. do 26. srpnja 1965. u bosanske planine s ciljem da se uspnemo na Maglić (2386 m). U sastavu izletnika/klape bila su dva planinara iz PD-a »Runolist«: Ivan Pečnik (»hotelijer«, zadužen za smještaj) i Vladimir Mlinarić Rudlavi (ekonom i kuhar), te dva iz PD-a »Zagreb«: Tahir Mujičić (bio je vodoноша i skrbio se o prijevozu) i ja, kao vođa puta. Usput smo posjetili Tjentište, prašumu Peručicu, Hadžića ravan i Zelengoru.

U Peručici smo upoznali dr. Pavla Fukareka, prošetali smo šumom i prespavali u šumarskoj kući. Od Carevog dola počinje uspon na vrh Maglića njegovom jugozapadnom stranom, a traje oko dva sata i nije pretjerano težak. S vrha je bio lijep vidik na susjedni Bioč (2398 m), Volujak i

U tri sata nakon ponoći uputili smo se proplankom prema vrhu, uz rasvjetu svemirskih zvjezdica i mjesecine do istočnog vršića, da bismo na vrhu Svete Gere dočekali svečani čin. I doista, na istočnom crvenkastom horizontu, u 5 sati i 10 min, 10. srpnja 1964. pojavila se mala, pa sve veća i veća žarko-crvena lopta. Veliko Sunce! Veličanstveni prizor! Čudesno! Došao je novi dan!

Vladimir Mlinarić

Vladimir Mlinarić, poznat pod nadimkom Rudlavi, rođio se 1929. u staroj zagrebačkoj obitelji. Upoznao sam ga 1953. u Gradskom vodovodu (Patačićkina 1b). Tu je bilo i sjedište tada vrlo popularnoga Amaterskoga kazališta »Zvonko Svjetličić«, u kojem sam kao redatelj režirao Ogrizovićevu »Hasanaginiku«, za koju smo trebali »šefu tehnike«. Preporučili su mi mladog radnika iz bravarske radionice – Vladimira Mlinarića. Otada smo bili i ostali prijatelji sve do njegove smrti 2006. godine. Tijekom života bavio se raznim zanimanjima. Bio je snalažljiv, vedra raspoloženja i uvijek spreman za razgovor i šalu.

U pomanjkanju društvenog statusa zadovoljstvo je našao u planinarstvu, kojim se počeo baviti 1960. upisom u PD »Runolist«. Vrlo se brzo istakao kao vješt organizator i vodič izleta – bio je osnivač Stanice vodiča Zagreb. Suosnivač je i vrlo popularnoga »Runolistovog marša«. Postao je istaknut vodič PSH, a na Fakultetu za fizičku kulturu Zagreba položio je ispit za vodiča instruktora. Neko

Janjca kojeg je Vladimir Mlinarić 19. srpnja 1965. ispekao na Trnovačkom jezeru - pojeo je medvjed

Vladimir Jagarić, Vladimir Mlinarić i Ivan Pečnik 17. srpnja 1965. na vrhu Maglića

u kotlini na Trnovačko jezero, te na Durmitor, a prema sjeveru na čitav niz bosanskih planina.

Dok je Mlinarić na vrhu Maglića pripremao ručak, mi ostali divili smo se panoramskim vidićima. A poslije ručka čekalo nas je iznenadenje! Za desert smo dobili – sladoled! Bio je to doduše »rudlavi«, ali pravi sladoled... i to na vrhu Maglića. Ta Mlinarićeva slastica bila je složena od vanilin praška, šećera, ruma, mlijeka i jaja. Mlijeko i jaja nabavio je dan prije u spomen-domu na Tjentištu, a ostalo je nosio iz Zagreba, dok je snijega bilo po vrtačama na padini Maglića.

U spomen domu u Tjentištu čuli smo legendu o postanku imena Maglić: »Na vrhu planine stoluje bog Maglić oko kojega plešu vile-dvorkinje skrivači ga svojim maglovitim plaštem od boga Sunca«.

Nezaboravna su bila tri dana na bajkovitom Trnovačkom jezeru. S vrha smo se spustili do kraške uvale Carevog dola (nepresušnog izvora dobre gorske vode) i visoravni Hadžića ravni, gdje smo u planinarskoj kolibi prenoćili. Sutradan opet do Carevog dola i preko strme Šarene Lastve do Urdenih dola, te vratolomnom stazom, gdje su česti odroni kamene lavine, na obale Trnovačkog jezera. Jezero se nalazi na nadmorskoj visini od 1520 m, dugo je 700 m, široko 400 m, a na sredini se nalazi otočić. Jezero je okruženo okomitim stijenama višim od 2000 m.

Nakon izbora pogodnog mjesta za naše trodnevno logorovanje Mlinarić se uputio do susjednih

Trnovačkih katuna, gdje je sa stočarima dogovorio kupnju janjca za ražanj. Mi ostali očistili smo okoliš, pripremili »konačište« (nadstrešnicu) od smrekovih grana i naložili vatru.

Bilo je veselo prilikom vrtnje janjećeg ražnja. U predvečernjim satima posjetio nas je domaćin katuna da vidi kako napreduje »ražanj«. Pričao nam je o životu pastira na ljetnoj ispaši janjaca i borbi s vukovima, zbog čega stalno nosi pušku na ramenu. Drugi dan uživali smo u tišini prirode, izležavanju pored jezera s kojeg je puhalo lagani povjetarac, kupanju (u prilično hladnoj vodi), šetnjama Volujkom, a u večernjim satima bilo je smijeha kad smo primijetili da nam je susjed medo preko noći odnio večeru.

Treći dan, za oproštajnu večeru, naš kuhan Rudlavi priuštio nam je pastrvu na žaru. Ribe je »pecao« mlateći ih po jezeru nekom letvom.

S Mlinarićem sam znao koristiti dio godišnjeg odmora. Tako smo od 7. do 17. srpnja 1962. obilazili Bjelašnicu, Treskavicu i Visočicu. Na turi između kanjona Rakitnice i Visočice, u Crvenom klancu, podno grebenskoga, stršecog vrha Puzima, naišli smo na napušteno pastirsko sklonište u kojem smo odlučili prenoći. Mlinarić se odmah prihvatio posla – očistio je sklonište, naložio vatru i izrezbario dvije drvene žlice za juhu iz vrećice jer smo prave negdje ostavili. Svoju »drvenjaču« čuvam još i danas kao uspomenu na planinara Vladimira Mlinarića - Rudlavog.

info

V R H

Bačić kuk (1304 m)

Bačić kuk je najviši i najsjeverniji kuk u nazubljenom nizu Dabarskih kukova. Sam vršni dio je vrlo uzak, a uspon na njega zahtjevan. Vršni dio ima oblik malog izduženog kamenog grebena s kojega se pruža nenadmašan vidik na Dabarske kukove koji poput hrpta strše iz šumskog zelenila.

Koordinate: N 44° 34' 45" E 15° 5' 46"

Žig: Završni dio uspona je zahtjevan, pa je žig vrha u stijenama ograđenom dolcu 10' pod vrhom koji je dostupan svakom planinaru

Prilaz: (Ravni dabar $\frac{1}{20}h$) Bačić duliba

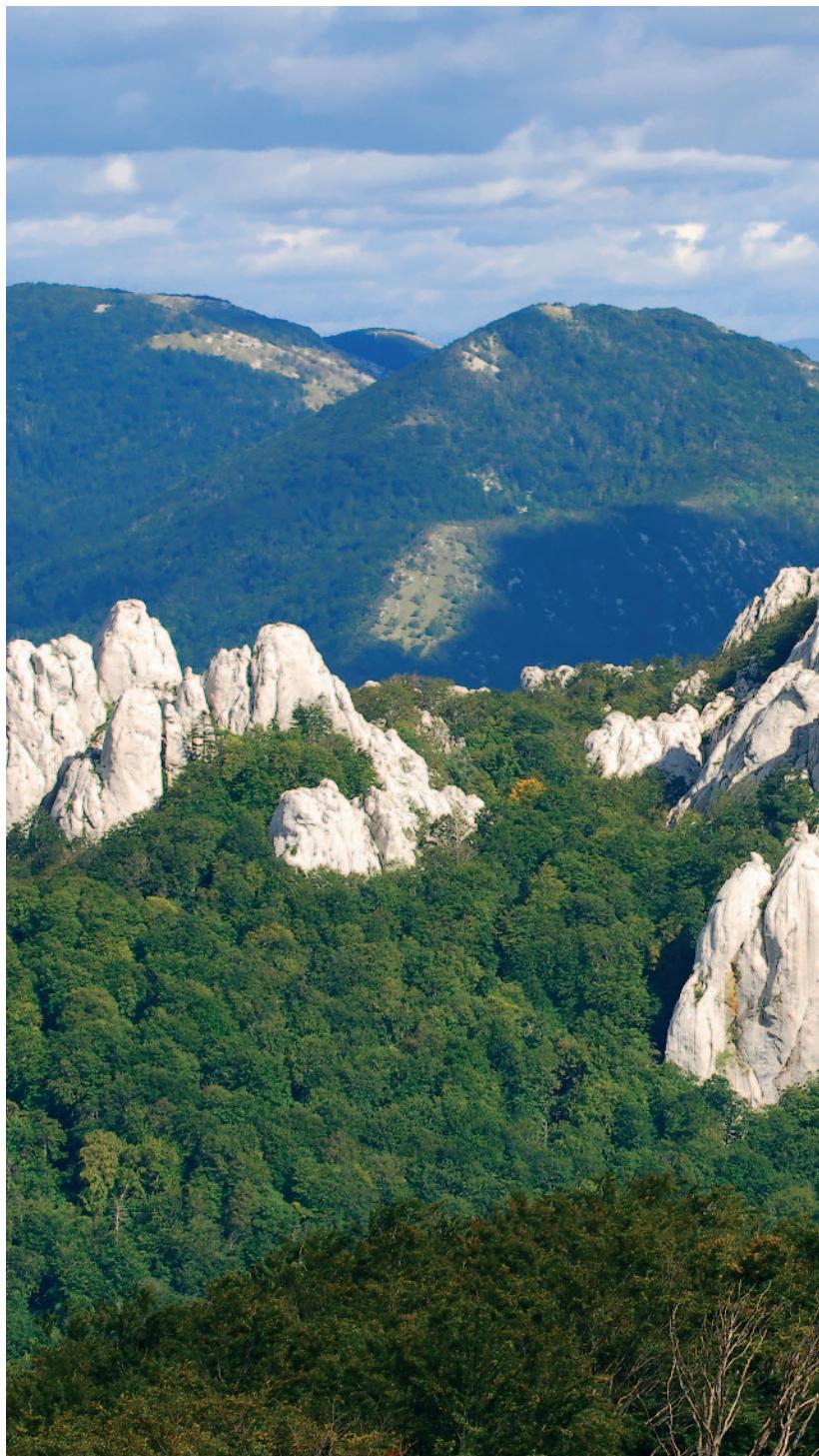
$\frac{45}{45}$ križanje pod Bačić kukom $\frac{45}{45}$

Bačić kuk **1.30 h**

Od pl. kuće Ravni dabar može se do Bačić dulibe doći lijepom šetnjom kroz Došen dabar ili Dabarskom cestom. Ta cesta u području Kukalina prolazi kroz zanimljive procjene među stijenama, a nešto dalje pruža lijepo vidike nazad prema Kizi. Od ceste u Bačić dulibi lijevo se uspinje širok, ali strm put 10' do prijevoja i ulaska u Bačić dolac. Put se dalje uspinje travnatim terenom, a zatim strmo šumom do križanja markacija u šumi pod Bačić kukom. Odavde se put uspinje strmo 25' do zaklonjenog dolca među vršnim stijenama gdje je žig, a zatim između stijena do mjesta s vidikom. Zadnjih 5' uspona do vrha je zahtjevno (u stijeni ima nekoliko klinova).

Zemljovidi: Srednji Velebit, 17 (Smand), Dabarski kukovi (Srednji Velebit), 17a (Smand)

KT obilaznica: Hrvatska planinarska obilaznica, Planinarski put Velebno, Velebitski pl. put, Velebitska obilaznica

U svakom broju predstavljamo planinarske kuće, obilaznice, vrhove Hrvatske planinarske obilaznice, zanimljive internetske stranice i poneku zanimljivost iz prošlosti

MARTIN HENC

Belečki planinarski put

Tip obilaznice: vezna kružna

Godina osnivanja: 2004.

Minimalno vrijeme obilaska: 8 h

Kontrolne točke:

Belec, Mindžalovec, Židovina, Ivanščica (vrh), Hanjžica, Belige, Babin zub, Belecgrad, Osinec, planinarska kuća Belecgrad

Uvjet za priznanje:

Obilazak svih kontrolnih točaka

Upravlja: HPD

»Belecgrad«, Belec

Informacije: Stjepan Hanžek, 091/79-41-399

ALAN ČAPLAR

Belečki planinarski put ustanovilo je HPD »Belecgrad« iz Belca. To je kružna planinarska obilaznica s 10 kontrolnih točaka, koja se može obići za 8 sati planinarskog hoda - u obliku jednodnevног izleta. Belečki planinarski put omogućuje zainteresiranim da lako upoznaju glavne zanimljivosti belečkoga kraja i južnog dijela Ivanščice. Na putu ima mnogo lijepog i zaštićenog cvijeća, zbog čega ga je najljepše obilaziti u proljeće, no obilazak je zanimljiv u svako doba godine.

Belečki planinarski put otvoren je 17. listopada 2004. kao jedna od prvih akcija mladog planinarskog društva iz Belca. Društvu je u nekoliko godina podiglo lijepu planinarsku kuću, uredilo putove i zainteresiralo mještane za planinarstvo, a 2008. na Belecgradu su održani vrlo uspješni Dani hrvatskih planinara.

Dnevnik BPP-a može se nabaviti u crkvi Majke Božje Snježne u Belcu i u planinarskoj kući »Belecgrad«. Početna točka, crkva u Belcu, nadeleko je poznata kao jedan od najljepših baroknih spomenika u Hrvatskoj. Put završava u planinarskoj kući »Belecgrad« gdje se može ovjeriti dnevnik i dobiti numerirana značka obilaznice.

PLANINARSKA KUĆA

Planinarska kuća Frbežari u Tršću (824 m)

Planinarska kuća riječkoga PD-a »Kamenjak« nalazi se u zaselku Frbežari, 500 m zapadno od središta Tršća, u Ulici Ivana Gorana Kovačića 30. To je drvena planinska kuća s dvjema spavanaonicama, kuhinjom, strujom i vodom. Kuća se najviše koristi zimi radi skijanja na obližnjem brdu Rudnik. Osim za uspon na Rudnik, kuća je idealno ishodište za izlete po malo poznatom dijelu Gorskoga kotara oko Čabra i Prezida, kroz koji prolazi druga dionica Goranskog planinarskog puta.

INFO

Otvorena: po dogovoru

Opskrbljena: neopskrbljena

Mesta za noćenje: 25

Upravlja: PD Kamenjak, Rijeka

Informacije:

Zoran Bistričić 091/54-55-453

Verdan Grubelić 091/89-65-552

PD Kamenjak (uto. i pet. 18 - 20 h)
051/331-212

Prilaz vozilom: asf. cestom iz Delnicu ili Gornjeg Jelenja preko Gerova do Tršća, pa u Tršću 200 m iza crkve skrenuti lijevo asf. ulicom I. G. Kovačića 500 m do kuće

Zidine staroga Belecgrada (Ivanščica)

www.pd-pinklec.hr

Mlado planinarsko društvo iz Svete Nedelje već je ostvarilo brojne vrijedne rezultate i postalo prepoznatljivo među građanima Svete Nedelje - najmladega hrvatskoga grada, ponajviše zahvaljujući agilnom predsjedniku Željku Hajtoku. On je jedno i autor web stranice društva, koja se odlikuje informativnošću i preglednošću, pa ne čudi da ima i dobru posjećenost. Kao i kod većine drugih planinarskih društava, na webu »Pinkleca« nude se informacije o društvu i društvenim izletima, a posebna vrijednost je opis zanimljivih putova u svetonedelskom kraju.

www.pd-pinklec.hr

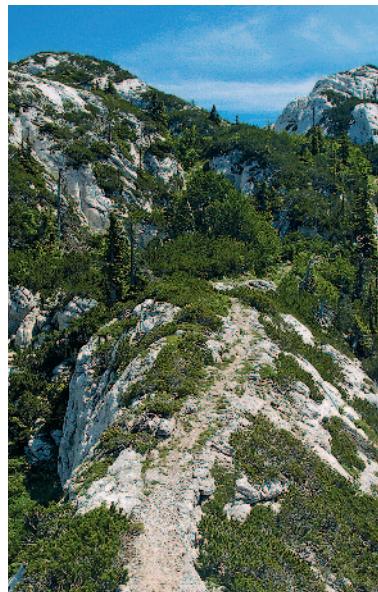
IZ PLANINARSKE PROŠLOSTI

Izgradnja Premužićeve staze na Velebitu od 1930. do 1933. godine

Šumarskog inženjera Antu Premužića i predsjednika Hrvatskog planinarskog društva (HPD) Ivana Krajača povezala je neizmjerna ljubav prema Velebitu i oni su planinu istraživali niz godina. Krajača se može smatrati i prvim istraživačem velebitskih špilja - temeljito je istražio golemu jamu Vrotlinu u južnom Velebitu i objavio nalaze zajedno sa skicom (HP 1932, 268), a s Premužićem se spustio u Varnjaču u Rožanskim kukovima (HP 1930, 99). Zajedno su se probijali kroz neprohodne kukove, noćili u divljini pod vedrim nebom i pri tom stvarali zamašne planove. Najvažniji od njih su i ostvareni: Rossijevo sklonište, kuća na Zavižanu, tiskanje vodiča po Velebitu i turistička staza uzduž planine.

Za tu stazu Krajač je namaknuo novac, a Premužić je svoj dio posla izveo na genijalan i dosad nenadmašen način. Pod njegovim vodstvom sagrađena je 50 kilometara dugačka staza od Zavižana do Baških Oštarija kroz najneprohodnija velebitska područja.

Gradnja Premužićeve staze trajala je tri godine (1930. - 1933.) i na njoj su siromašni Podgorci za vrijeme gladi

Premužićeva (i Krajačeva) staza kod Crikvene u Rožanskim kukovima

zarađivali kruh kojim su spašavali svoje obitelji. Svatko tko danas, nakon osam desetljeća, prolazi tom stazom s čudenjem i poštovanjem odaje priznanje njezinim tvorcima, prof. dr. Željko Poljak

Vremeplov

1. 9. 1932. u Chamonixu osnovana UIAA (Međunarodna unija planinarskih saveza)

4. 9. 1886. osnovan PD »Bršljan« u Osijeku

7. 9. 1874. osnovan Club Alpine Francais

13. 9. 1843. prvi poznati penjački uspon u Hrvatskoj - Dragojla Jarnević na Okiću

15. 9. 1929. Nevenka Plešnik kao prva Hrvatica penje sjevernu stijenu Triglava

23. 9. 1986. usponom na Lhotse Reinhold Messner prvi se popeo se na svih 14 osamtišućnjaka na svijetu

24. 9. 1998. članovi ekspedicije Shishapangma '98 stigli na vrh tog osamtišućnjaka

25. 9. 1995. na himalajskoj ekspediciji Cho Oyu Branko Šeparović skija s vrha Cho Ouya (8201 m) u to vrijeme kao deveti čovjek na svijetu s te visine

28. 9. 1991. na Općoj skupštini u Budimpešti HPS primljen u članstvo UIAA

30. 9. 1536. Petar Zoranić, završio pisanje »Planina«

IN MEMORIAM

Ante Juras (1944. - 2011.)

Dana 25. srpnja preminuo je istaknuti šibenski planinar, čiji je društveni rad uvelike obilježio protekla desetljeća planinarstva u Šibeniku i Dalmaciji. Ante Juras rođen je 1. siječnja 1944. u Šibeniku. Nakon završene učiteljske škole u Šibeniku studirao je na Pedagoškoj akademiji u Zadru, gdje je 1968. diplomirao hrvatski i zemljopis. Prosvjetnu djelatnost započeo je 1965. na osnovnoj školi u Lozovcu kod Šibenika, a potom ju je nastavio kao nastavnik hrvatskog jezika u Šibeniku. Petnaest godina bio je školski ravnatelj u Lozovcu i Šibeniku te stekao brojna pisana priznanja i plakete.

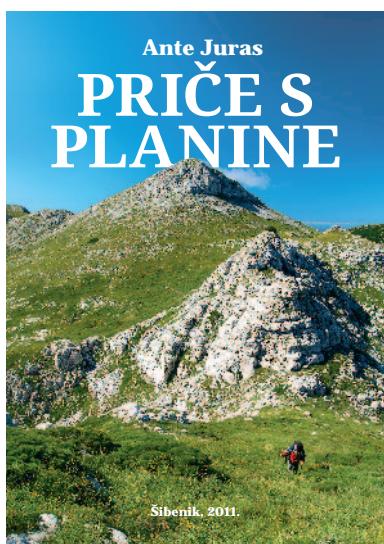
Njegovo zanimanje za prirodu i planinarenje otpočelo je već u osnovnoj školi kada je kao član izviđačke organizacije obilazio planine i divio se njihovoj ljepoti. Godine 1959. postaje članom šibenskoga planinarskog društva i ostaje mu članom, uz manje prekide, do prestanka njegova rada 1963. zajedno sa skupinom entuzijasta pokreće ponovno osnivanje PD-a »Kamenar« u Šibeniku 1985. i u njemu aktivno djeluje, i to od osnivanja do 1991. kao tajnik, a zatim kao predsjednik. U svome je društvu pokretač i organizator niza zapaženih akcija (obilazaka transverzala, izleta, susreta i druženja, smotra planinarskih dijapozitiva, markacijskih aktivnosti, planinarske škole), a uz to je redovit sudionik svih društvenih događanja te predavač u planinarskim školama i na planinarskim sastancima sa svojim dijapozitivima.

Bio je članom Odbora planinarskih organizacija Dalmacije (Planinarskog saveza Dalmacije) i, kao njegov predstavnik, od 1990. godine, članom Glavnog

odbora Hrvatskoga planinarskog saveza (HPS). U jednom je mandatu bio i član Komisije za propagandu HPS-a. Godine 1986. organizirao je uspjeli Dan planinara Dalmacije na slapovima Krke, 1987. uspostavljanje Šibenske planinarske staze, a 1990. i Poučnog planinarsko-ekološkog puta »Ante Frua«. Iste godine organizirao je i smotru planinarskih dijapozitiva.

O problematici planinarstva i djelatnostima svoga »Kamenara« javlja se u sredstvima javnog priopćavanja (dnevni tisak, časopisi, radio), uvijek se zalažeći za ispravan pristup i afirmaciju planinarstva. Njegove su članke čitatelji HP-a zapazili i rado ih prihvatali, pa su tako u anketi 1992. najviše glasova dali njegovom velebitskom putopisu »Ponovo na Stapu i Stapini«. Obišao je gotovo sve veće planine naše domovine, neke i u inozemstvu, ali mu je, osim zavičajnih planina, Velebit najviše prirastao srcu. Prošao je niz najpoznatijih planinarskih putova, 1989. završio seminar za zaštitu planinske prirode Gorske straže Dalmacije. Pokretač je brojnih aktivnosti, među ostalim tiskanja »Glasnika Kamenara«, uređenja planinarske kuće Ćićo, tradicionalnog Dana Društva, trasiranja planinarskih staza u okolini Šibenika, a napisao je i vodiče po njima. Vodič je društvenih izleta, markacist, predavač, organizator skupova, susreta i izložaba, zaštitar prirode i planinarski animator. Bio je član odbora PS Dalmacije i Glavnog odbora HPS-a, predsjednik Planinarskog saveza Šibensko-kninske županije i član Nadzornog odbora HPS-a. Do 2. svibnja 2010. obnašao je dužnost koordinatora planinarskih udruga Dalmacije (tri manda).

Velik doprinos planinarstvu Ante Juras dao je i kao vrijedan suradnik časopisa »Hrvatski planinar«. Prvi se put u našem časopisu pojavio 1985. dopisom u kojem opisuje kako je u Šibeniku oživljen rad Planinarskog društva »Kamenar«, a od tada je u časopisu objavio više od stotinu članaka, drugim riječima prosječno četiri teksta godišnje. Kao pisac, Juras se uglavnom posvetio svome zavičaju. Iako bliža šibenska okolica ne obiluje visokim planinama, Juras je s članovima svoga »Kamenara« dokazao da planinarstvo nije planina nego da su to ljudi na planini, a pronalaženjem i evaluacijom prirodnih kutaka i kulturno-povijesnih spomenika u šibenskoj okolini podigao je u svojih sugrađana visoku planinarsku svijest. Početkom ove godine Planinarski savez Šibensko-kninske županije objavio je lijepo uređenu zbirku njegovih planinarskih članaka pod naslovom »Priče s planine«.

Tajna je Jurasova uspjeha u tome što se u jednoj osobi poklopilo istodobno nekoliko osobina koje su dale fantastičan rezultat: jedan mu je hobi bio planinarstvo, drugi publicistika, treći sklonost organizacijskom društvenom radu, čemu treba pribrojiti i ljubav prema

rođnome zavičaju. Dodajmo tome da je kao dugogodišnji nastavnik u školi stekao golemo pedagoško iskustvo i dakako, sve je to moralo uroditи plodom. Uza sve to, Ante Juras jednostavno je osvajao svojom srdačnošću i ljudskom toplinom tako da mu je već pri prvome susretu svatko morao postati prijateljem.

U vrijeme dok je Juras bio na čelu »Kamenara« ta je udruga primila zaslужena priznanja: godine 2002. »Kamenar« je proglašen najuspješnjom planinarskom udrugom u HPS-u, a za postignute uspjehe u radu društvo je nagrađeno plaketom grada Šibenika i plaketom Saveza športova grada. Za svoj besprekoran rad i sam je primio vrijedna priznanja: plaketu HPS-a – najviše priznanje našeg Saveza, zlatni i srebrni znak HPS-a, plaketu zaslужnoga športskog djelatnika u oblasti planinarstva (Savez športova grada Šibenika) i brojna priznanja planinarskih udruga. Povodom Svjetskog dana učitelja, 5. listopada 2009. dodijeljena mu je i nagrada za životno djelo.

Odlazak Ante Jurasa velik je gubitak za šibensko, ali i za cijelokupno hrvatsko planinarstvo.

prof. dr. Željko Poljak

Vladimir Jagarić (1925. - 2011.)

U utorak 26. srpnja preminuo je poznati zagrebački planinar čiji je planinarski staž bio duži od 60 godina. Svestran planinarski rad Vladimira Jagarića prilično je dobro poznat našoj planinarskoj javnosti, tim više što je o planinama, a najviše o omiljenom Žumberku i o povijesti planinarstva redovito pisao u »Hrvatskom planinaru«. Njegov posljednji članak »Tri planinarska prijatelja« naše uredništvo zaprimilo je samo nekoliko dana prije autorove smrti.

Vladimir Jagarić rodio se 1925. u Zagrebu, a već 1946. diplomirao je na Zemaljskoj glumačkoj školi. Po zanimanjima je bio glumac i redatelj dječjih predstava i priredaba. Radio je u kazalištima Zagreba, Sarajeva i Karlovca, a posljednjih dvadeset godina do umirovljenja u zagrebačkom kazalištu »Komedija«.

Planinarstvo je počeo još u djetinjstvu. Po majci je bio zavičajno vezan uza selo Dol kod Pribića, a po ocu uz Jastrebarsko. Njegovi žumberački korijeni odredili su da Žumberačka gora bude njegova najveća planinarska ljubav. Povrh toga što je planinareći prošao Žumberak uzduž i poprijeko, objavio je, najviše u »Našim planinama« i »Hrvatskom planinaru«, niz članaka o Žumberku i njegovim žiteljima. Bio je urednik Biblioteke »Žumberak – Gorjanci« i jedan od autora knjige »Po Žumberku i Gorjancima« (Novo Mesto, 1989.). Za Dolenjski zbornik napisao je opširan prikaz »Planinarstvo na Gorjancih« (Novo Mesto, 1997.). Napisao je

vodič Planinarskog puta po Žumberku, koji je i danas u upotrebi, te monografiju »Svetište dolske crkve« (1999.). Planinarsku publicistiku, osim nebrojenim člancima u raznim časopisima, zadužio je s pet knjiga. Prva njegova

Vladimir Jagarić sa životnom, planinarskom i glumačkom suputnicom Smiljkom Bencet

»Planinarska pjesmarica« u izdanju PSH bila je odlično prihvaćena među planinarama i brzo rasprodana pa je HPS 2000. tiskao novu »Planinarsku pjesmaricu«, s novim izborom pjesama. Njegove »Planinarske pjesmarice« nezaobilazan su doprinos hrvatskoj planinarskoj publicistici, jer su u njima pedantnošću pomnog istraživača sabrane sve planinarske pjesme u kojima se spominju planine i planinarenje nastale u razdoblju duljem od stotinu godina. U izdanju Planinarskog saveza Zagreba objavljene su dvije atraktivne povijesne monografije o planinarstvu na Medvednici – »Kraljičin zdenac« (2006.) i »Dom Runolist na Sljemenu i runolistaši« (2007.), a u izdanju HPS-a 2009. izdana je knjiga »Ivan Krajač – život i djelo političara, ekonomista, pravnika i planinara«. U njoj je Jagarić na impresivan način istražio i obradio život jednog od najistaknutijih planinara u hrvatskoj planinarskoj povijesti, čija su iznimna djela

stjecajem povijesnih okolnosti ostala uvelike nepoznata. Općenito, istraživanje planinarske povijesti bila je jedna od glavnih Jagarićevih planinarskih preokupacija, osobito posljednjih godina.

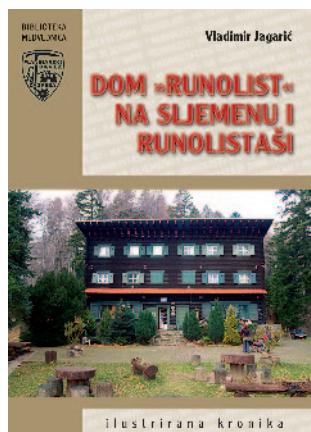
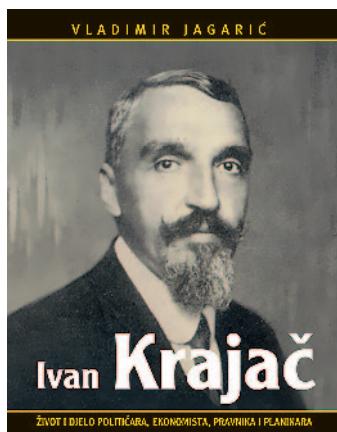
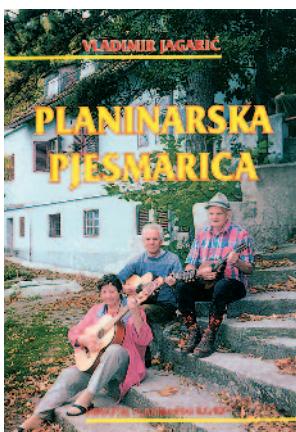
Bio je član uredništva »Žumberačkih novina«, uredništva lista »Dolski zvon«, a objavljivao je još i u »Žumberačkom krijesu«. Posebno se založio za proglašenje Žumberka parkom prirode, a otkada je park proglašen posvetio se njegovoj popularizaciji. Ipak, od svih časopisa, najvjerniji je bio upravo »Hrvatskom planinaru«, za koji je pisao od 1989. godine.

U svojem dugogodišnjem planinarskom stažu obišao je gotovo sve hrvatske, slovenske i bosanske planine. Dvaput je prošao »Velebitski planinarski put« (1969. i 1972.), također dvaput i »Slovensku planinsku pot« (1960. i 1982.). Jedan je od rijetkih hrvatskih planinara koji je obišao i gotovo sve najznačajnije bugarske planine (17 godina bio je član BTC »Ivan Vazov« iz Sofije), a penjao se i po austrijskim Alpama te se uspeo na vrh Mont Blanca.

Bio je član HPD-a »Zagreb-Matica« od 1949., a zagrebački PŠK »Trešnjevka-Monter« proglašio ga je svojim počasnim članom. Bio je član predsjedništva PSH-a od 1971. do 1987., član komisija za povijest planinarstva, propagandu (pročelnik) i za planinarske puteve (pročelnik), te organizator i redatelj svih svečanih planinarskih priredbi i akademija tijekom više desetljeća. Osobito se istaknuo organiziranjem svečanosti prigodom 100. i 110. obljetnice hrvatskog planinarstva. Zagrebački planinari pamtiće ga i kao vrsnog predavača, planinara-transverzalca te sakupljača planinarske literature i planinarskih značaka.

Za doprinos planinarstvu dobio je brojna priznanja, od kojih su najznačajnija zlatni znak 1975. i plaketa HPS-a 1987., zlatni častni znak PZS-a 1986. te zlatni znak PSJ 1985., a povrh svega stekao je mnogo prijatelja, među kojima će ostati upamćen po susretljivosti i srdačnosti.

Alan Čaplar

Zdenko Kulaš (1943. - 2011.)

Dana 23. svibnja 2011. prestalo je kucati veliko planinarsko srce Zdenka Kulaša. Grad Karlovac, planinarsko društvo »Dubovac« i HGSS Stanica Karlovac ostali su bez predanog planinara, visokogorca, speleologa, vodiča i spašavatelja.

Bezgranična je bila Zdenkova ljubav prema prirodi, prema planinama, prema svemu lijepom i plemenitom, a njegova ljubav prema ljudima bila je nemjerljiva. Bio je spreman za njih položiti i ono najsvetiće – život. Ljudi su ga voljeli i vjerovali mu, a Zdenko je vjerovao ljudima i nadasve – volio ih je.

Zdenko je rođen 16. travnja 1943. Većinu svog života posvetio je planinama i planinarama. U ranoj mladosti, 1958. postao je član PD-a »Dubovac«. Bio je aktivan vodič i speleolog od početka šezdesetih. Zanimali su ga odlasci u visoka gorja te je 1983. postao članom HGSS-a Stanice Karlovac.

Od samih početaka svoga djelovanja isticao se u akcijama izgradnje planinarske kuće »Vodice« i uređenju izletišta na Kalvariji, a u speleološkom odsjeku obnašao je od 1958. dužnosti pročelnika i oružara. Zbog svojih stručnih afiniteta šezdesetih godina prošlog stoljeća bio je član Stručne komisije HPS-a za tipizaciju opreme te je i sam izrađivao tada nedostatan pribor i opremu potrebnu za spašavanje. Zbog njegova velikog tehničkog znanja i entuzijazma, HGSS Stanica

Karlovac bila je sigurna da će Zdeno uvijek iznaći najbolje rješenje. Kao vješt i svestran planinar i speleolog sudjelovao je u akcijama spašavanja i prije samoga osnutka stanice te time postavio temelje Stanice Karlovac.

U svom aktivnom djelovanju Zdenko Kulaš je obnašao mnoge odgovorne dužnosti u planinarskom društvu Dubovac i HGSS-u Stanici Karlovac. Više je puta biran za člana Upravnog odbora Društva, a bio je i tajnik te potpredsjednik društva i gotovo stalni član gospodarske komisije.

Za svoj rad Zdenko je odlikovan mnogim priznanjima od kojih su najznačajnija plaketa HPS-a 2003. i srebrna značka HGSS-a 2006.. Uz mnoga priznanja koja je Zdenko dobio od svojega društva, 2009. primio je i najviše priznanje – postao je počasni član PD-a »Dubovac«.

Ljubav prema planinama Zdenko Kulaš prenio je na svoju obitelj i mnoge naraštaje planinara, speleologa i gorskih spašavatelja. Neka nam njegov rad bude primjer i poticaj da i dalje nastavimo planinariti istim žarom.

Pamtit ćemo ga kao čovjeka koji je svojim iskuštvom uljepšao naše bavljenje planinarstvom, a naše životne putove učinio radosnjim i bogatijim za činjenicu da smo poznavali takvog čovjeka koji je hodao svijetom bezrezervno nas darivajući prijateljstvom.

Vitomir Murganić

Rajka Dobronić-Mazzoni (1922. – 2011.)

U nedjelju 8. svibnja u Zagrebu je u 89. godini života zauvijek zaklopila svoje oči Rajka Dobronić - Mazzoni, dugogodišnja članica HPD-a »Zagreb-Matica«.

Rajka je bila poznata harfistica i kći skladatelja Antuna Dobronića te počasna predsjednica Udruge »Antun Dobronić« iz Jelse. Rođena je u Zagrebu u glazbeničkoj obitelji. Studij harfe završila na Muzičkoj akademiji u Ljubljani u klasi talijanske harfistice prof. Elene Portograndi. U isto vrijeme studirala je farmaciju i stekla diplomu magistrice farmaceutskih znanosti. Ali prevagnula je ljubav prema glazbi. Svirala je u zagrebačkoj operi, čiji je bila dugogodišnji član, a istovremeno je razvila raznovrsnu i bogatu koncertnu karijeru u zemlji i inozemstvu, uključujući i SAD. Sudjelovala je na svjetskim harfističkim kongresima izvodeći skladbe

hrvatskih autora, sudjelovala je i svirala na mnogim simpozijima Međunarodnog društva za povjesne harfe i autorica je sedam knjiga o harfi (pisanih dvojezično).

Bila je dugogodišnja članica HPD-a »Zagreb-Matica« i njezine Sekcije društvenih izleta (od 1983.), zajedno sa svojom sestrom prof. dr. Leljom Dobronić, također vrsnom planinarkom. Svoj planinarski doprinos dala je organiziranjem i izvođenjem dobrotvornih koncerata u svečanim planinarskim prigodama. Tako je primjerice 1992. u Zlatnoj dvorani Instituta za suvremenu povijest održala dobrotvorni koncert za obnovu ratom devastiranih planinarskih domova.

Svima nama koji smo bili bliski s Rajkom ostat će u trajnoj uspomeni kao skromna osoba velikih ljudskih kvaliteta.

mr. Chiara Pagliarini

Elektronički označeni planinarski putovi - nova vrsta službenih planinarskih putova?

Početkom 2010. Hrvoje Zrnčić predložio je Komisiji za planinarske putove HPS-a da se registriira nova vrsta markiranih planinarskih putova. Zajedničko bi novim i starim putovima bilo redovito održavanje, prije svega njihove prohodnosti.

Ono što bi te nove putove razlikovalo od postojećih samo je način označavanja. Dosadašnji putovi označeni su bojom na terenu, i to crvenom i bijelom. Oznake (markacije) postavljaju se na kamenju, stablima, stupovima, pločama i sl. Nova vrsta putova označava se samo elektroničkim oznakama, uz pomoć GPS uređaja (pomoću kojih bi se po njima i hodalo). Kompas i tiskani zemljovid s ucrtanim planinarskim putom te opis puta bili bi više nego dovoljni za kretanje takvim putovima.

Dok bojom markirani planinarski put može biti označen i elektronički, novi elektronički planinarski put – skraćeno e-put – ne može biti označen bojom jer bi tada gubio temeljno svojstvo po kojem je drukčiji od dosadašnjih. Dakle, ostaje samo molba planinarima neka bojom ne markiraju elektronički označene planinarske putove. Na taj bi se način dijelu planinara koji se služe GPS uređajima i/ili kompasom, tiskanim zemljovidom i opisom puta omogućilo planinarenje e-putovima. Time bi se unio dašak avanturizma u naše živote, kao suprotnost uvjerenjima o sigurnosti i udobnosti doma, iza čega se možda krije odmak od brzog i dosadnog života, prolaznosti i svega što ona nosi sa sobom.

Na žalost, e-putova bilo bi vrlo malo jer je u Hrvatskoj mnogo, pa i previše, onih označenih bojom. Procjena je Komisije za planinarske putove HPS-a da već sada ima oko 2000 bojom označenih putova. Procjenjuje se da bi e-putova bilo pet-šest u sljedećih pet do deset godina, što je znatno manje od 1%. Zanemarivo malo, ali s pogledom u budućnost (GPS uređaj) i osloncem na prošlosti (kompas, zemljovid, opis puta).

Rasprava na Komisiji za planinarske putove ukazala je na moguće prednosti i mane e-putova.

Prednosti su:

- ako smo u nevolji – GPS uređaj daje koordinate koje HGSS-u omogućuju brzo pronađenje mjesta nezgode ili nesreće (potraga se također oslanja na GPS uređaj pa tu dolazi do željene podudarnosti);
- sve se više ljudi služi GPS uređajima;
- još uvijek ima planinara koji bi rado hodali putovima uz pomoć kompasa, papirnatog zemljovida s ucrtanim putom i njegovim opisom;

ALAN ČAPLAR

Možete li zamisliti planinarski put bez ubičajene planinarske markacije - put označen samo elektroničkim zapisom GPS uređaja?

- HPS bi bio prvi, ili barem među prvima, koji bi priznao e-putove;
- nadzor HPS-a (Komisije za planinarske putove) nad e-putovima povećao bi sigurnost planinarenja u usporedbi sa sličnim putovima koji nisu nadzirani, a već se odavno pojavljuju na internetskim stranicama;
- svi planinarski vodiči obvezno uče upotrebu GPS uređaja tijekom školovanja pa mogu voditi skupine planinara na e-putove i ne moraju se održavati markacije;
- sintetskim bojama ne idemo u divljinu;
- jedna mala turistička ponuda više.

Mane su samo tehničke prirode:

- kvar GPS uređaja;
- istošće se baterije uređaja;
- točnost prikaza nije idealna.

Svaka se od tih mana može otkloniti ili izbjegći ako onaj tko vodi planinare ima, uz GPS uređaj, kompas, papirnati zemljovid s ucrtanim putom i njegov opis.

Članovi Komisije za planinarske puteve i predlagatelj složili su se u raspravi da je tehnološki napredak nezaustavljiv i da treba nešto suvislo poduzeti. Dogovorili smo se da najprije izaberemo i elektronički označimo jedan novi (do sada nepoznat i neoznačen) planinarski put. Sljedeći bi korak bio postavljanje elektroničkih .gpx i .kml inaćica puta na internetskim stranicama HPS-a, koje bi bez naknade mogao preuzeti svatko tko želi hodati elektronički označenim putom.

Komisija će odluku o prihvaćanju i uvođenju e-putova donijeti na temelju iskustva onih planinara koji obiju e-put. Zato molimo sve koji preuzmu e-tragove s internetskih stranica HPS-a i obiju označeni put da se jave (elektroničkim pismom na adresu putovi@plsavez.hr ili pisanim putem na adresu HPS – Komisija za planinarske puteve, Kozarčeva 22, 10000 Zagreb) i iznesu svoja iskustva, kako bi se što objektivnije moglo odlučivati o prihvaćanju ili neprihvaćanju e-putova.

Takvim putovima trebalo bi dati odgovarajuće ime. Radno je ime »elektronički označeni planinarski putovi«, kraće »e-planinarski putovi« ili »e-putovi«. Mogući su i drugičiji nazivi, a na Komisiji je da odabere najprikladniji. No, s nekim od prijedloga trebalo je započeti.

Kao prvi e-put odabran je onaj na području Ličke Plješevice, koji vodi s Gubavčeva polja iz (jugoistočnog) zaselka Manojlovića na Pusto polje, preko kojeg se dolazi na podmasiv Ličke Plješevice zvan Veliki Bukov-

nik, točnije na njegov najviši vrh – Orozovac (1399 m). S Orozovca put vodi istim tragom natrag do ruba Pustog polja, a preko njega dalje na vrh Lisac (1335 m). S Lisca se nastavlja do mjesta gdje put s Gubavčeva polja izbija na Pusto polje, da bi se njime i vratio na polaznu točku. Cijeli je put prohodan i nema opasnih mjeseta.

Elektronički trag započinje na cesti Udbina – Gračac, i to na skretanje za mjesto Deringaj, te se nastavlja desetak-dvanaestak kilometara sporednom, najvećim dijelom asfaltiranom cestom na istok do početne/završne točke, tj. do spomenutog zaselka Manojlovića. Skretanje za Deringaj je oko 1200 metara sjeverno od izlaza iz Gračaca u smjeru Zagreba. U članku Hrvoja Zrnčića »Orozovac i Lisac« (»Hrvatski planinar«, 2009, br. 12, str. 413–416) opisan je cijeli taj put.

Elektroničku snimku puta načinio je Darko Grun dler, a samo ju je najnužnije tehnički doradio Hrvoje Zrnčić. Snimka se može preuzeti na internetskim stranicama Komisije za planinarske puteve HPS-a. Vlasnik snimljenog traga ne traži nikakvu naknadu i ni na koji način nije odgovoran za uporabu traga niti za posljedice koje mogu proizaći iz njegove uporabe.

Volimo se pohvaliti da smo deveta nacija u svijetu koja je osnovala svoje planinarsko društvo. Možda je ovo prilika da Hrvatska bude prva ili među prvima u priznavanju e-putova ako se provjerom ideje pokaže da ju je vrijedno ostvariti. Kako i vi možete sudjelovati u provjeri te ideje saznajte na internetskoj adresi: <http://www.plsavez.hr/specijalistickie-djelatnosti/planinarski-putovi/>.

Hrvoje Zrnčić

Uspon prvim elektroničkim planinarskim putom prema vrhu Liscu

Na cilju puta - na vrhu Liscu

Otvorene »Podgorske staze na srednjem Velebitu«

U nedjelju 29. svibnja 2011. PD »Kamenjak« iz Rijeke otvorio je obilaznicu »Podgorske staze na srednjem Velebitu«. Ispred skloništa u Skorpovcu točno u podne okupilo se više od stotinu planinara iz Rijeke, Zagreba, Senja, Gorskoga kotara i Like, među kojima i dvadesetak ambicioznih planinara koji su krenuli rano ujutro iz Cesarice da bi se pridružili organiziranim obilasku Kurozeba i Radlovca, a zatim nastavili do Čačića.

VERDAN GRUBELIC

Domaćini, ujedno i graditelji novog skloništa, članovi PD-a »Sveti Šimun – Markuševac« iz Zagreba, izvrsnom organizacijom i srdačnom dobrodošlicom uveličali su otvorene obilaznice.

Dnevnik »Podgorskih staza« može se naručiti od izdavača – PD »Kamenjak«, Korzo 40/I, 51000 Rijeka, e-mail pdkamenjak@gmail.com, web: www.pd-kamenjak.hr, telefon 051/331-212. Takodje je u prodaji u bistrou »Riva« u Svetom Jurju, u caffeu »Baška bura« u Karlobagu te u planinarskim kućama na Alanu i Baškim Oštarijama. Cijena dnevnika je 40 kn. Boris Kurilić

NOVA IZDANJA

Andrej Stritar: Gore Slovenije

Već više od stotinu godina hrvatski planinari rado pohode slovenske planine – ponajviše visoke alpske vrhunce. Razlog tome, dakako, nije samo činjenica da se u Sloveniji nalazi nama najpristupačniji dio Alpa, nego ponajviše ljepota i raznolikost slovenskih gorskih pejzaža. Pri planiranju izleta u Sloveniju mnogi se koriste slovenskom planinarskom literaturom, kako onom izdanom u vrijeme bivše Jugoslavije, tako i novijim planinarskim izdanjima koje izdaju Planinska zveza Slovenije u okviru »Planin-

ske založbe« te važnije slovenske izdavačke kuće, ili traže podatke na internetu.

Od ljetos planinarima je na raspolaganju nov, dosad najkvalitetniji planinarski vodič po planinama Slovenije. Autor mu je istaknuti slovenski planinar (po struci fizičar i priznati svjetski stručnjak za nuklearnu sigurnost) Andrej Stritar, zamjenik glavnog urednika časopisa PZS-a »Planinski vestnik« i autor deset planinarskih knjiga na slovenskom jeziku. Knjiga se zove »Gore

Slovenije», ima 320 stranica, tvrdo je ukoričena, bogato je ilustrirana, a izdala ju je tvrtka Kibuba d.o.o. (www.kibuba.com). Cijena je 29,90 eura.

Riječ je o iznimnoj i uzornoj knjizi, u svakom pogledu. U uvodnom dijelu predstavljene su osnovne upute o planinarenju i informacije o planinarstvu u Sloveniji, a zatim slijedi pedeset poglavlja s opisima najatraktivnijih tura u slovenskim planinama. Ture su opisane na pregledan i sustavan način, svaka na nekoliko stranica, s obiljem praktičnih podataka (pristup, opis uspona, informacije o planinarskim kućama na putu, daljinari, naznake dodatnih mogućnosti). Velika

vrijednost knjige svakako su i veoma lijepo i kvalitetne fotografije te pregledni zemljovidi izrađeni pomoću reljefnih podloga preuzetih s Googlea. Već prelistavajući knjigu svakako poznaje slovenske planine lako će utvrditi da su odabir i način obrade tura djelo velikoga planinarskog znalca. Osim toga, knjiga je i po grafičkom dizajnu uzor suvremenoga i funkcionalnog planinarskog vodiča, kakav nemaju ni mnoge zemlje s većom planinarskom tradicijom od Slovenije. Sve u svemu, za planinare koji žele bolje upoznati slovenske planine – knjiga koju si vrijedi priuštiti.

Alan Čaplar

GORSKO SPAŠAVANJE

Zbor gorskih spašavatelja u Begovom Razdolju

U Begovom Razdolju, najvišem naseljenom mjestu u Hrvatskoj, 25. i 26. lipnja održan je zbor gorskih spašavatelja Hrvatske. Zboru je prethodila proslava četrdesete obljetnice uspješnog djelovanja HGSS-a Stanice Delnice. Slavljenik i domaćin Zbora, Stanica Delnice, doista se potrudila da i proslava i stručni rad proteknu u najboljim uvjetima te da se svi sudionici osjećaju vrlo ugodno.

Najprije je u Domu hrvatske vojske u Delnicama, u nazočnosti uzvanika i pedesetak pripadnika HGSS-a održana svečana sjednica na kojoj je Stanica odlikovana plaketom HGSS-a. To je najveće priznanje koje Služba dodjeljuje svojim članovima i stanicama za osobite zasluge. Plaketu je u ime Stanice primio pročelnik Goran Zaborac. Tijekom 40 godina učinkovitoga i vrijednog rada Stanica Delnice bila je primjer

HGSS

drugima kako se u jednoj gospodarski maloj sredini može stvoriti jaka i dobro opremljena stanica. Njezini su pripadnici svojevremeno vlastitim sredstvima, kao prvi u Hrvatskoj, nabavili novo terensko vozilo land rover, motorne saonice i drugu opremu koja služi za spašavanje unesrećenih. To je rezultat velikog odricanja i samoprijegora njenih članova koji su vlastita sredstva uložili u tu opremu. Malo je javnih službi koje bi na taj način financirale javnu potrebu.

Stanica sada ima 22 gorska spašavatelja, 9 pripravnika i jednog instruktora HGSS-a. Na svečanoj sjednici plakete su dodijeljene i doajenima i osnivačima stanice Delnice Janezu Kezeleu, Milivoju Andlaru i Josipu Tomcu.

Nakon svečane sjednice HGSS-ovci su se »izmjestili« u Begovo Razdolje gdje je započeo Zbor gorskih spašavatelja, koji je imao svoj svečani i radni dio. Na Zboru su sudjelovali predstavnici HGSS-a iz većine stanica u Hrvatskoj, no na žalost, neke stanice nisu bile u mogućnosti sudjelovati na Zboru jer su bile angažirane u akcijama spašavanja i drugim aktivnostima. Tog dana bilo je čak pet akcija spašavanja te velika potraga na području Drniša u kojoj je sudjelovalo više stanica. Istovremeno je HGSS osiguravao niz događanja i utrka na području Hrvatske, što je također angažiralo kapacitete mnogih stanica. Najprije su gosti prigodnim darovima zahvalili domaćinu, nakon

čega su promovirani novi gorski spašavatelji koji su to zvanje stekli između dva zbora te su dodijeljena priznaja članovima za deset, dvadeset i trideset godina neprekidnog rada u HGSS-u.

Za 30 godina rada zlatnom značkom i priznanjem odlikovani su Frano Lukinović i Ivica Lolić iz Stanice Split. Za 20 godina srebrnu značku i priznanje zavrijedili su Miro Jurinović, Željko Balov i Darko

Gavrić, također iz Stanice Split. Priznanja za deset godina vrijednog rada dobili su dr.

Nataša Dančulović-Škalamera, Maja Kriška, dr. Ante Škrobonja i Miloš Pecić iz Stanice Rijeka te Alen Zorić, Tomislav Rukavina, Ivica Marković, Josip Tomljenović i Miro Špoljarić iz Stanice Gospić.

Nakon svečanog dijela održan je i stručni dio Zbora koji je započeo aktualnim satom u kojem su nazočni informirani o mnogobrojnim aktivnostima

Službe između dva zbora. Stručnu temu »Mogućnosti upotrebe lakih letjelica u HGSS-u« prezentirao je dr. Mihajlo Strelec, a nakon toga održana je prezentacija s obuke pripadnika HGSS-a za spašavanje na divljim i brzim vodama i tridesetominutni film.

Nakon stručnog dijela nastavljeno je druženje gorskih spašavatelja koji su za ovu priliku oformili čitav jedan tamburaški orkestar te je proslava velike obljetnice HGSS-a Stanice Delnice trajala dugo u noć.

Vinko Prizmić

PLANINARSKE KUĆE

Otvoreno planinarsko sklonište »Rupe« na Dinari

U četvrtak 23. lipnja svečano je otvoreno planinarsko sklonište »Rupe« (1363 m) koje se nalazi se na istoimenoj velikoj zaravni na Dinari. Ujedno je planinarima predstavljen novomarkirani planinarski put koji od izvora Cetine vodi mimo tog skloništa do Lišanjskog vrha (1794 m), drugog vrha po visini u Hrvatskoj.

Unatoč velikoj vrućini, na Rupama se okupilo stotinjak planinara koji su istinski uživali u ovom dosada planinarski nepoznatom dijelu ljepotice Dinare. Pozdravni govor održao je predsjednik PU »Dinaridi« Darko Gavrić, a Stipe Božić je proglašio sklonište otvorenim. PU »Dinaridi« iz Splita i njeni agilni članoviinicirali su gradnju, postavili sklonište, uredili ga i dalje će njime upravljati. Sada je Dinara još pristupačnija, a bogatiji smo za jedno potpuno novo planinarsko odredište.

Novo planinarsko sklonište sastoji se od jedne prostorije u kojoj su stol, peć i skupni ležaj za deset osoba. Uza sklonište izgrađena je nadstrešnica, postavljen stol i klupe za dvadesetak ljudi te rezervoar za vodu.

U selo Cetina dolazi se iz Vrlike, a u njemu su crkva sv. Spasa i izvor rijeke Cetine. Markirana planinarska staza počinje u Gornjim Barišićima ispod kamenoloma u Cetini. Iznad sela markacija ide makadamskim putem prema kamenolomu, a zatim skreće i ujednačenim usponom preko Preočkih dolaca (napuštene i porušene stočarske košare) stiže do zaravni Rupe gdje se nalazi planinarsko sklonište. Za tu dionicu potrebno je oko 3 sata lagano hoda. Od skloništa se može za dva sata hoda doći na Lišanski vrh, no taj put još nije markiran, ali su postavljeni štapovi kao privremene označke. PU »Dinaridi« zahvaljuje svima koji su pomogli da ovo

Sudionici svečanosti otvorenja planinarskog skloništa »Rupe« na putu prema Lišanjskom vrhu

sklonište bude dostupno planinarima i svim ljubiteljima prirode, a prvenstveno HGSS-u, PD-u »Zolj« iz Vrlike, PD-u »Jelinak« iz Trilja i Hrvatskom ratnom zrakoplovstvu.

Darko Berljak

Planinarsko sklonište »Milčić - Bunarić« (1603 m) na Kamešnici

Članovi Planinarske udruge »Dinaridi« u samo nekoliko dana izgradili su još jedno sklonište na planini Kamešnici. Lokacija za ovo sklonište nije slučajno odabранa – nalazi se uz izvor vode, na križanju staza.

Oni koji češće pohode Kamešnicu znaju kako je vrijeme prevrtljivo i koliko je malo vremena potrebno da se lijep dan pretvori u nešto što u planini nije ugodno. Za samo pola sata od skloništa može se stići na vrh Kurljaj (1809 m), odakle se dalje može na Konj (1856 m) ili grebenom preko Blizničkog briga (1690 m), Garjate (1773 m) i Burnjače (1770 m) do planinarske kuće u Kurtegića docu (1450 m). Do skloništa se može doći i iz Gornjih Korita, a u planu je uređenje kružne staze preko vrha Glavaša (1308 m), koji je ujedno i točka HPO-a, te preko Galjskih stanina do skloništa. Iznad

Novo sklonište »Milčić - Bunarić«

samog skloništa je vrh Gušinova kažela (1654 m), koji je idealan kao vidikovac. Uređenje kuće dio je projekta Kamešnica – Troglav – Dinara ili »Puta Oluje«.

Darko Gavrić

Planinarski pohod »Pinklec na pleća« po svetonedeljskom kraju

U nedjelju 26. lipnja 2011. održan je planinarski pohod pod naslovom »Pinklec na pleća«, koji je organiziralo svetonedeljsko planinarsko društvo »Pinklec«. U pohodu je sudjelovalo gotovo 150 planinara iz petnaestak planinarskih društava. Osim svetonedeljskih, došli su planinari iz Rijeke, Crikvenice, Virovitice, Čakovca, Donje Stubice, Zaprešića, Kutine, Samobora i Zagreba. Bilo je tu malih planinara koji još nisu navršili prvo desetljeće života, ali i onih koji su već zašli u deveto desetljeće. Pohod su osiguravala dvojica pripadnika samoborske stanice Hrvatske gorske službe spašavanja i jedno vozilo. Intervencije HGSS-a srećom nisu bile potrebne, a pomoć vozila zatražilo je samo nekoliko starijih planinara, za koje su jako sunce i strmi usponi ipak bili previše.

Nakon pozdravnih riječi domaćina, degustacije kolača i okrjepe pićem dobrodošlice, šarena povorka uputila se iz središta Svetе Nedelje prema Padežu, vrlo strmoj šumovitoj padini, koja će razuvjeriti svakoga tko misli da se na svetonedeljskim brežuljcima ne može ozbiljno planinariti. Vrijeme je bilo povoljno pa su planinari već nakon pola sata hodanja, po izlasku iz šume na greben koji povezuje svetonedeljske brežuljke, bili nagrađeni prekrasnim vidicima. Posebno su impresivni bili vidici s vidikovca Borovina: na Veliki Cirnik, Posavsko hribovje, Boč i Domačku goru u Sloveniji,

Planinarska kolona na svetonedeljskom bregu

ŽELJKO HAJTOK

Planinare je u Svetoj Nedelji dočekao KUD Strmec

Maceljsku i Cesargradsku goru, Strahinjšćicu i Ivanšćicu u Hrvatskom zagorju, Prigorje Brdovečko i Zaprešić, Medvednicu i Zagreb, Turopolje, Pokuplje, Banovinu i Petrova goru, Samoborsko gorje i Samobor. A od istočnog do jugoistočnog horizonta nazirali su se vrhovi Papuka i bosanskih planina. Slijedio je put prema Kladju, potom opet strm uspon prema Končići i Slavagori. Tu je priređen odmor na seljačkom gospodarstvu, smještenom u slikovitom vikend-naselju Slavagora, te potom nastavak hoda prema Okiću, veličanstvenom stošcu sa strim padinama i ostatkom tvrdave na vrhu.

Nakon ručka, koji je protekao uz zvuke gitare i uz stare, planinarama omiljene popevke, većina se sudionika pohoda popela na vrh do ruševina okičkoga grada. Povratak s Okića do Svetе Nedelje bio je organiziran u dvije varijante: pješice preko Svetog Martina pod Okićem i šume Starče ili posebnim autobusom iz Klaka. Većina je odabrala povratak autobusom. Samo je 18 najhrabrijih planinara odlučilo propješaćiti još tih 15 i više kilometara.

U Svetoj Nedelji umorne je, ali vesele planinare dočekao grah kao nagrada za uložen trud. Za dobar »štimung« pobrinuli su se članovi Kulturno-umjetničkog društva Strmec, koji su gostima iz raznih krajeva Hrvatske prezentirali folklorno bogatstvo svetonedeljskoga kraja. Maestro Miro Hriberski sa svojim mužikašima i ovom je prigodom iskazao vrhunsko zabavljajučko umijeće, a plesačice KUD-a Strmec dokazale su da se grad Sveti Nedelji ima čime ponositi. Posebno su dojmljive bile scene kad su plesači KUD-a zaplesali s planinarkama, a planinari s plesačicama KUD-a te svečani doček planinara koji su se vratili s Okića pješice nakon prehodanih gotovo trideset kilometara.

Željko Hajtok

Iz karlovačkog »Martinščaka«

Članovi HPD-a »Martinščak« u Karlovcu održali su u ožujku ove godine izbornu godišnju skupštinu te na njoj izabrali novo vodstvo društva. Za predsjednika je tom prilikom izabran Krunoslav Golubić, za tajnika Anton Petrekanić, dok je dužnost domara planinarske kuće »Ivanova hiža« u Priselicima preuzeo Slavko Geric. Kuća u Priselicima otvorena je subotom i nedjeljom, a prema dogovoru i u tjednu. Sve informacije o kući i o planinarskoj obilaznici »Preko četiri rijeke do legendarnog Turnja« mogu se pronaći na web stranicama društva www.hpd-martinscak.hr ili na telefone 098/700-224 (tajnik), 098/98-73-536 ili 098/806-281.

Jasenka Korper

Planinarska kuća Ivanova hiža u Priselicima

Uspješan memorijalni skup u Masnoj Luci

U parku prirode Blidinje jezero u BiH održan je od 15. do 17. srpnja tradicionalni memorijalni skup »Ivica Plazonić – Masna Luka«. Organizatori su, kao i prethodnih godina, bili HPD »Malačka« iz Kaštel Staroga te HPD »Pločno« iz Posušja.

Okupljanje je započelo u petak 15. srpnja, tako da su prostori oko logorske vatre bili popunjeni već prvi dan navečer. Na skupu je sudjelovalo 36 planinarskih društava iz Hrvatske i BiH. Tristotinjak sudionika skupa uputilo se prema vrhovima Čvrsnice i Vrana, a neki su iskoristili priliku za šetnju do jezera i izvora u Masnoj Luci.

U Masnoj Luci održana su športska natjecanja u starim disciplinama – potezanju klipa, bacanju kamena,

potezanju konopca, jačanja na gredi, a pobednici su nagrađeni priznanjima i ostalim nagradama. Služena je i sveta misa u župnoj crkvi, a podijeljene su i zahvalnice predstavnicima društava te gostima – dopredsjedniku HPS-a Tomislavu Čaniću te predsjedniku Planinarskog saveza Herceg-Bosne Draženu Pažinu. Domaćini su pripremili i poslužili besplatni ručak u subotu i nedjelju. Dakako, klapske pjesme, gitare, gange, smijeha i svega ostaloga nije nedostajalo.

Pri kraju skupa održan je i sastanak predstavnika planinarskih saveza te predstavnika HPD-a »Pločno« i HPD-a »Malačka«. Dogovorena je još bolja suradnja i kvalitetnija organizacija sljedećih okupljanja.

Filip Balić

Uz spomen
obilježje Ivici
Plazoniću na
Čvrsnici

KALENDAR AKCIJA

10. 9.	3. Merz Open natjecanje u orientacijskom trčanju Park šuma Jelenovac, Zagreb OK »Dr. Ivan Merz«, Zagreb Mario Štambuk, 091/75-01-068, mario.stambuk@zg.t-com.hr; www.ok-merz.hr	25. 9.	18. gljivarski vikend Lukovo PD »Strilež«, Crikvenica Marijana Mužević, 098/92-87-288, marijana.muzevic@ri.t-com.hr
10. 9.	Dan planinara Splitsko-dalmatinske županije / Preko Zelova na Svilaju Orlove stine, Svilaja PD »Svilaja«, Sinj Boris Buljan, 095/90-28-281; Zoran Vejić, 091/56-46-024	25. 9.	Dan čistih planina Pl. kuća »Careva kuća«, Lubenovac, Veliki Kozjak PD »Gromovača«, Otočac Sanjica Plišić, 098/435-851
11. 9.	3. pohod po Planinarskom putu Velebita Velebit HPD »Zagreb-Matica«, Zagreb Vedran Odak, 098/397-391, vedran.odak@zg.t-com.hr	25. 9.	Kroz vinograde i šume Feričanci – Srednjak HPD »Sokol«, Feričanci Zlatko Brkić, 098/419-692; Ivan Kočaj, 031/604-315
11. 9.	11. pohod Kastav – izvor Rječine Kastav - izvor Rječine HPD HP i HT »Učka«, Rijeka Ilija Blatančić, 051/254-912, 098/305-831; Marica Miškulin, 098/305-832	25. 9.	Pohod povodom manifestacije Branje grozdja Pl. kuća »Kunagora« HPD »Kunagora«, Pregrada Vesna Vešligaj, 091/565-33-22; info@hpd-kunagora.net; www.hpd-kunagora.net
17. 9.	Obilazak Karlovačke obilaznice Samoborsko gorje, Žumberačka gora PD »Dubovac«, Karlovac Ivan Lutz, 091/621-51-44; www.pd-dubovac.hr	25. 9.	Dan HPD »Zagreb-Matica« Medvednica, Puntijarka, pl. dom »Ivan Pačković« HPD »Zagreb-Matica«, Zagreb HPD »Zagreb-Matica«, 01/48-10-833, www.zagreb-matica.hr
17. - 18. 9.	Dan planinara Dalmacije Kozjak, pl. dom »Putalj« HPD »Kozjak«, Kaštel Sućurac Špirko Domljanović, 098/501-100	25. 9.	S Končarom u prirodu Samoborsko gorje: Samobor (Muzej, 9 h) - Palačnik - pl. dom Ivica Sudnik na Velikom dolu PD »Končar«, Zagreb Zlatko Horvat, 091/31-51-411, Z. Rešetar, 099/21-37-686
18. 9.	28. memorijalni pohod na Učku Učka PD »Kamenjak«, Rijeka Sandra Zelenika, 091/76-33-954; www.pd-kamenjak.hr	25. 9.	Jesen u Moslavini Moslavačka gora, pl. kuća Moslavačka Slatina PD »Jelengrad«, Kutina Ivica Mataić, 098/97-36-360, 091/55-53-055
18. 9.	2. godišnjica pl. skloništa pod Troglavom Pl. sklonište »Dinaridi«, Dinara PU »Dinaridi«, Split PU Dinaridi, 095/52-59-769, www.dinaridi.net Darko Gavrić, 091/72-89-963	1. 10.	Susret planinara u Podravini – 19. kestenijada Pl. kuća »Rudi Jurić« HPD »Bilo«, Koprivnica Ivica Kušek, 091/25-10-571; Antonija Genc, 098/163-91-21, antonija.genc@kc.t-com.hr
24. 9.	Jesen na Oštari Podoštra – Oštara PD »Željezničar«, Gospić Tomislav Čanić, 098/96-10-042	2. 10.	Bela nedilja na Križiću Plase – Križiće PD »Dedomir«, Križiće Ivan Mohač, 091/281-741; Tanja Bruketa, 098/546-671
24. 9.	Trekking »Hrvatsko zagorje« Sljeme - Ivanščica - Ivanec PK »Ivanec«, Ivanec Tomislav Frtišić, 098/92-88-413, tfriscic@pk-ivanec.hr; Stjepan Kušteljega, 091/76-34-655, stjepankustelega@gmail.com	2. 10.	Dan HPD »Željezničar« Pl. dom »Željezničar«, Oštarc HPD »Željezničar«, Zagreb Zvonko Filipović, 098/250-991; Damir Bajs, 098/231-876

- 2. 10. Dan mosoraša**
Mosor
HPD »Mosor«, Split
Denis Vranješ, 091/95-72-379
- 2. 10. Dan planinara grada Zagreba**
Zagreb
Planinarski savez Zagreba
planinarski-savez@zg.htnet.hr
- 2. 10. U zavičaju knezova bribirskih**
Skradin – Bribriska glavica – Oštovica – Zečevo
HPD »Kamenar«, Šibenik
Tonka Šupe, 022/217-855, 098/13-23-730;
www.hpd-kamenar.hr
- 4. – 25. 10. Opća planinarska škola**
Osijek, Papuk
HPD »Zanatlija«, Osijek
Marijan Špiranec, 091/540-95-48;
Đorđe Babić, 091/251-08-17; www.hpd-zanatlija.hr
- 8. 10. 7. pohod po Seniorskom planinarskom putu**
Samoborsko gorje
HPD »Zagreb-Matica«, Zagreb
Velimir Rogina, 091/52-01-953
- 9. 10. Pohod najistočnijim dijelom Medvednice**
Medvednica: Sv. Ivan Zelina – Blaguša
HPD HP i HT »Sljeme«, Zagreb
Žarko Nikšić, 098/90-28-331,
zarko.niksic@net.hr; www.hpd-sljeme.hr
- 9. 10. Jesen na Kurtegića dolcu**
Pl. sklonište »Kurtegića dolac«, Kamešnica
PU »Dinaridi«, Split
PU Dinaridi, 095/52-59-769, www.dinaridi.net
Darko Gavrić, 091/72-89-963
- 15. 10. Kestenijada na Hrastovičkoj gori**
Hrastovička gora
HPD »Zrin«, Petrinja
Ivica Šustić, 098/942-01-60,
Igor Žilić, igor@hpd-zrin.hr; www.hpd-zrin.hr
- 15. 10. Kestenijada na Strahinjčici**
Strahinjčica, planinarska kuća
PD »Strahinjčica«, Krapina
Biserka Bajcer, 099/80-20-434;
Smilja Leljak, 099/69-09-360;
Branko Vrhovec, 091/51-36-772

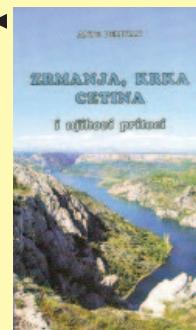
VODIČI ZA UPOZNAVANJE PRIRODNIH LJEPOTA U HRVATSKOJ

► Autor: Vlado Božić
bogato ilustriran vodič
format: 21x12,5 cm
tvrdi uvez
300 stranica
cijena: 210,00 kn
s popustom: 100,00 kn

Narudžbom svih triju knjiga odobrava se dodatni popust
Cijena je ukupno 130,00 kn. Poštarina uračunata u cijenu!

Autor: Ante Pelivan
bogato ilustriran vodič
format: 21x12,5 cm
meki uvez
240 stranica
cijena: 60,00 kn
s popustom: 30,00 kn

"Ekološki glasnik"

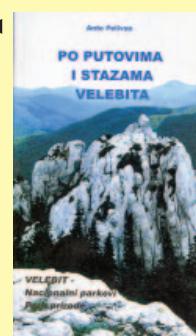
Duga cesta III odvojak 12,
10412 Donja Lomnica
Tel: 01/6218 872
Fax: 01/6234-058
web:
www.ekoloski-glasnik.hr
e-mail:
ekoloski.glasnik@vip.hr

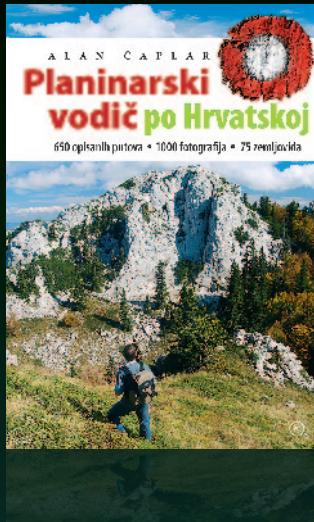
Tiskara
"Ekološki glasnik"
tisak knjiga i
časopisa vrhun-
ske kvalitete
posebni popust
za sva planinars-
ka društva

ekološki glasnik časopis o prirodi

Autor: Ante Pelivan
bogato ilustriran vodič s
kartama
format: 21x12,5 cm
meki uvez
192 stranice
cijena: 60,00 kn
s popustom: 30,00 kn

PLANINARSKE KNJIGE!

**Alan Čaplar
PLANINARSKI
VODIČ PO
HRVATSKOJ**

624 stranice, 19 × 24 cm, u boji

Vodič pruža sveobuhvatan pregled mogućnosti za planinarenje u Hrvatskoj. Obiljem pažljivo prikupljenih konkretnih i praktičnih podataka, modernim pristupom i bogatom grafičkom opremom vodič služi kao dobra osnova za planiranje lakovih poludnevnih šetnji, cijelodnevnih izleta i višednevnih tura.

**novo izdanje = 249 kn
izdanje 2008. = 220 kn**

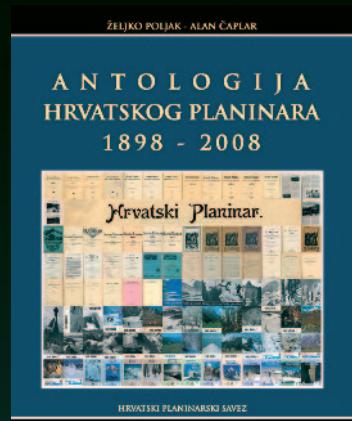

**Dubravko Marković
MEDICINA
ZA PLANINARE**
priručnik o planinarskoj medicini

**Hrvatski planinarski savez,
2008.
136 stranica, 15 × 21 cm**

Na vrlo živopisan i jedinstven način ova knjiga liječnika brojnih hrvatskih himalajskih ekspedicija donosi brojna njegova medinsko-planinarska iskustva i osnovna medicinska znanja korisna svakome tko se upućuje u planine.

30 kn

**ANTOLOGIJA
HRVATSKOG
PLANINARA**

**Hrvatski planinarski savez, 2008.
114 stranica, 19 × 24 cm, u boji**

Povodom 110. obljetnice izlaska prvog broja i 100. godišta časopisa »Hrvatski planinar« tiskana je antologija odabralih članaka koji reprezentativno predstavljaju bogatu povijest časopisa. Osim članaka iz povijesti, antologija sadrži i članke o samom časopisu, urednicima i o računalnoj bibliografiji, dostupnoj na web stranicama HPS-a.

80 kn

**Informacije i narudžbe:
HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ, Kozarčeva 22, 10000 Zagreb
tel. 01/48-23-624, tel./fax 01/48-24-142, www.plsavez.hr, hps@plsavez.hr**